

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar
mogelijke disfuncties in het
strafrechtelijk onderzoek "Operatie
Kelk"

van

WOENSDAG 8 JANUARI 2025

Namiddag

Commission d'enquête parlementaire
chargée d'enquêter sur d'éventuels
dysfonctionnements dans le
déroulement de l'enquête pénale
baptisée "Opération Calice"

du

MERCREDI 8 JANVIER 2025

Après-midi

La réunion publique de commission est ouverte à 14 h 03 et présidée par M. Mathieu Bihet. De openbare commissievergadering wordt geopend om 14.03 uur en voorgezeten door de heer Mathieu Bihet.

Hoorzitting met mevrouw Liesbeth Verlinden, vrederechter
Audition de Mme Liesbeth Verlinden, juge de paix

Le **président**: Je vous rappelle qu'en vertu de l'article 4, § 1er, de la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires, telle que modifiée par la loi du 30 juin 1996, la commission d'enquête peut prendre toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle. Elle peut notamment entendre les témoins sous serment.

Avant de vous inviter à prêter serment, je tiens à attirer votre attention sur le dernier alinéa de l'article 8 de la loi précitée, suivant lequel tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites pénales, peut refuser de témoigner (cf. également l'article 14, 3, g), du Pacte international relatif aux droits civils et politiques du 19 décembre 1966, ratifié par la loi du 15 mai 1981). Cela signifie qu'un témoin a le droit de se taire lorsqu'il pense que sa déclaration publique pourrait être ultérieurement utilisée contre lui dans une procédure pénale.

Je vous rappelle en outre que, suivant l'article 9 de cette même loi, tout coupable de faux témoignage sera puni d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privé de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.

Enfin, je vous rappelle que, suivant l'article 3 de la loi précitée, le secret de vos déclarations n'est pas garanti, sauf s'il s'agit de déclarations faites lors d'une réunion à huis clos et pour laquelle la

commission s'est engagée explicitement à respecter le secret. De plus, chaque document que vous remettiez à la commission est susceptible d'être révélé.

Après ces précisions, je vous invite à prêter serment en levant la main et en prononçant la formule suivante: "Je jure de dire toute la vérité et rien que la vérité" ou "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen".

Mevrouw Liesbeth Verlinden legt de eed af.

Madame Verlinden, je vous donne acte de votre serment.

En ce qui concerne l'organisation de nos travaux, je propose que, dans un premier temps, en suivant l'ordre des groupes, une ou deux questions soient posées sur un sujet déterminé. Mme Verlinden interviendra d'abord brièvement, si elle le souhaite, pour expliquer quel a été son rôle au début de l'Opération Calice. Je donnerai ensuite la parole aux groupes et une première question sera posée sur un sujet déterminé.

Je vous propose que l'ensemble des parlementaires qui auraient des questions sur le sujet déterminé interviennent également avec une réponse directe de notre intervenante. Nous essaierons ainsi d'avoir des débats sujet par sujet, en évitant, par exemple, que la N-VA ne pose des questions sur le sujet "A" et puis "B" et "C" avant que Vooruit, par exemple, n'arrive avec une question sur le même sujet, désorganisant ainsi nos travaux.

J'aimerais donc que nous nous concentrons sur cette manière de travailler et je me permets de vous rappeler que les questions doivent être, si possible, plus courtes que les réponses. Évitions donc les longues introductions et allons droit au but! Je vous rappelle que nous avons prévu des

auditions d'une heure et demie par personne. Essayons dès lors de rester productifs et concis.

Puis-je considérer que cette méthode de travail vous sied? Parfait!

Madame Verlinden, je vous souhaite la bienvenue et je vous cède volontiers la parole pour préciser le cadre dans lequel vous travailliez à l'époque.

Liesbeth Verlinden: Goedemiddag. Ik stel me kort voor. Ik heet Liesbeth Verlinden en ben ondertussen al verschillende jaren vrederechter. Op het moment van de feiten in 2010 was ik substituut bij het parket van Brussel en lid van de sectie zeden, mensenhandel en mensensmokkel. Ik was toen vooral bezig met de Nederlandstalige zedendossiers en de tweetalige mensensmokkel-dossiers.

Een belangrijk punt. Ik had en heb nog steeds de gewoonte om bij de behandeling van dossiers al mijn persoonlijke nota's, verslagen van vergaderingen, data en alles wat belangrijk is in verband met een dossier, op de werkfarde te noteren, als het data zijn, en de persoonlijke nota's in die werkfarde te steken. Toen het dossier in maart 2011 is gefederaliseerd, werd dat werkdossier gearchiveerd.

In april 2014 ben ik van het parket Brussel naar het parket Halle-Vilvoorde vertrokken. Uiteraard heb ik dat dossier niet meegenomen, want dat was niet mijn eigendom, maar de eigendom van het parket van Brussel. Ondertussen heb ik vernomen dat dat werkdossier in 2021 is vernietigd.

Wat ik u vandaag vertel, is dus gebaseerd op herinneringen en op de inzage in het strafdossier. Ik vrees dan ook dat ik regelmatig zal moeten zeggen dat ik, aangezien het dossier van heel lang geleden dateert, het niet precies meer kan zeggen of het herinneringen zijn of dat mijn herinneringen mogelijk vervormd zijn door wat ik ondertussen allemaal al gehoord heb.

Hoe is dat dossier bij mij beland? Op een bepaald moment – ergens begin juni 2010 – heeft mijn sectiechef mij gemeld dat een aantal zeden-dossiers en andere dossiers, die weliswaar allemaal aan het kerkelijke milieu gelinkt waren, mijn richting zouden uitkomen en dat ik die zou moeten beheren en coördineren. Ik heb dan besloten voor de talrijke dossiers die mijn richting zouden uitkomen een soort excelbestand op te maken met daarin de oplijsting van het pv, de partijen en een samenvatting van het dossier, om te kunnen coördineren welke stukken waar toekwamen en aan wie ik het bewuste dossier moest overmaken.

Ondertussen, na kennisname van het strafdossier, heb ik de data kunnen nagaan, waaruit blijkt dat op 9 juni een eerste verhoor van mevrouw Halsberghe door de federale politie plaatsvond. Op 18 juni volgde een tweede verhoor, waarin ze heeft aangegeven dat ze naar aanleiding van haar taken in de commissie een heel aantal dossiers had die ze voor exploitatie aan het parket wilde bezorgen. Op 18 juni trok zij haar instemming om die dossiers te overhandigen in, omwille van de vertrouwelijkheid.

Aangezien wij het op dat moment, na overleg met de federale politie, met mijn sectiechef en met de procureur, belangrijk vonden om te kunnen nagaan of er – die zullen er sowieso geweest zijn – slachtoffers waren, maar ook om een risicotaxatie uit te voeren van in welke mate het nog belangrijk kon zijn die feiten verder te exploiteren, werd op 21 juni beslist om het dossier in onderzoek te plaatsen.

Dat onderzoek werd op 21 juni 2010 gevorderd, lastens onbekenden. Het is gevorderd op basis van de kwalificatie als dader of mededader van feiten aanranding van de eerbaarheid met geweld of bedreiging op een persoon van een minderjarige, jonger dan 16 jaar, met gezag. Er is toen gevraagd om te willen overgaan tot inbeslagname van alle dossiers van mevrouw Halsberghe, die zij opgesteld heeft in het kader van haar hoedanigheid van voorzitter van de interdiocesane commissie voor behandeling van de klachten wegens seksueel misbruik, dossiers die zich bevonden in het Rijksarchief.

Lopende die voorbereiding en die opstelling van die pv's van eerste verhoor en tweede verhoor van mevrouw Halsberghe, liet mijn sectiechef mij ook weten dat er een vergadering bij de FGP zou plaatsvinden om de werkwijze verder te bespreken.

Er zou op dat moment ook een vergadering zijn waarbij de heer Rik Devillé aanwezig zou zijn. De heer Devillé was op dat moment bereid om ook een deel van zijn dossiers te bezorgen. Er is dan een gesprek geweest. Uit dat gesprek bleek dat een aantal slachtoffers aan de heer Devillé hun akkoord hadden gegeven om stukken aan de gerechtelijke overheden over te maken.

Van andere slachtoffers had hij nog geen akkoord gekregen of hij kon hen niet meer bereiken. De vraag was dan of die dossiers al dan niet onder een beroepsgeheim vielen, dan wel onder een biechtgeheim of een andere vorm van vertrouwelijkheid. We wisten het niet goed, zodat we op dat moment met het idee speelden om ook wat die dossiers betrof een onderzoeksrechter te

vatten om toch een en ander te kunnen exploiteren.

Mijn teamchef heeft op dat moment het lokaal verlaten om te overleggen. Ik heb de vergadering op dat moment moeten verlaten omdat ik andere taken had en naar de zitting moest. Achteraf is dan gebleken dat die dossiers in beslag genomen waren. Ik spreek dan van enkele dagen voor het gerechtelijk onderzoek. Ze bevonden zich bij de FGP. Daarvan is een apart proces-verbaal opgesteld.

Zoals gezegd, is het dossier-Halsberghe het moederdossier. Het is het dossier BR45. Dat is in onderzoek gegaan met twee processen-verbaal: een aanvankelijk pv met de eerste verklaring van mevrouw Halsberghe en een tweede pv van 18 juni. In dat pv maakt de verbalisant op een bepaald moment melding van het feit dat mevrouw Halsberghe buiten verhoor, op 9 juni, zou hebben gezegd dat zij op de hoogte is van een geheime bergplaats voor gevoelige dossiers. Zij zou dat op de een of andere manier vernomen hebben. Zij wordt daar opnieuw over ondervraagd op 18 juni; opnieuw weigert zij daar een verhoor van af te leggen. Ook dan wordt er van een eventuele geheime bergplaats gesproken, maar ze vertelt dat ze het op een andere manier vernomen heeft en de verbalisant schrijft specifiek in het dossier dat mevrouw enigszins verward overkomt over de manier waarop ze aan de informatie is geraakt. Deze informatie wordt op dat moment door de verbalisant telefonisch meegedeeld aan mijn teamchef.

Dat proces-verbaal had ik op dat moment niet, ik verkreeg het op 21 juni. Op verzoek van mijn procureur en mevrouw Rogge werd uiteindelijk beslist om dat gerechtelijk onderzoek te vorderen, op 21 juni.

Ik weet niet meer wanneer het was, maar dat moet de dag zelf of een dag voor de huiszoeking geweest zijn. Ik werd toen gecontacteerd door eerste substituut Colpin, met de vraag of ik mee wilde gaan naar de huiszoeking. Er werd mij uitgelegd waar er huiszoeken zouden plaatsvinden: in het Rijksarchief, de kathedraal, het bisdom enzovoort.

Op dat moment betwijfelde ik of de saisine op basis van de twee pv's die ik in onderzoek gestoken had en de kwalificatie voldoende groot is. Ik besprak dat met mijn sectiechef en deelde aan de heer Colpin mee dat ik niet meeding, aangezien hij sowieso ook al meeding naar de huiszoeking. Die huiszoeking vond dan plaats in het Rijksarchief op basis van de vordering. De inbeslagname van de dossiers van de commissie-Adriaenssens en de huiszoeken en inbeslagnames in Mechelen

gebeurden allemaal op basis van een beslissing van de onderzoeksrechter.

Op 25 juni werden dan bijkomende vorderingen genomen in dat dossier, opnieuw lastens X en specifiek op basis van het schuldig verzuim. Ik werd gecontacteerd door de onderzoeksrechter die mij vroeg om bijkomend gevat te worden voor feiten van schuldig verzuim. Op basis van al zijn inbeslagnames en de vating dat er mogelijk een systematiek in het hele dossier zit, wilde hij graag een aantal dossiers met elkaar... Ja, hoe moet ik dat zeggen? Hij wilde eigenlijk vermijden dat er overlappingsen zijn, verklaarde hij, tussen de dossiers-Halsberghe en de dossiers van de heer Devillé, die door de gerechtelijke politie onderzocht worden.

Ik heb met die vraag teruggekoppeld naar mijn teamchef, de onderzoekers en de procureur. Het was immers in eerste instantie de bedoeling om het moederdossier, dossier 45, het dossier-Halsberghe, te gebruiken als kapstok, waarlangs wij heel wat informatie over slachtoffers en daders zouden binnenkrijgen. Op die manier zouden wij dan allemaal nevendossiers opstarten, waarin wij verder konden zoeken. Als wij daarin bijkomende vorderingen nemen, zoals de onderzoeksrechter vraagt, zullen we vastzitten en bijgevolg dat dossier niet zomaar kunnen afsluiten. Er zal dan heel veel in het grote dossier worden meegetrokken.

Uiteindelijk zitten we dus enigszins vast en wordt mij gevraagd om die bijkomende vorderingen alsnog te nemen, omdat de onderzoeksrechter uiteindelijk zelf al heel wat dossiers in beslag genomen had. Wij hadden bijvoorbeeld de dossiers van mevrouw Halsberghe die door hem in beslag genomen werden, net als de dossiers die de FGP al in beslag genomen had. Er moest worden vermeden dat er overlappingsen waren en dat er overal in het land verschillende onderzoeken naast elkaar zouden lopen. Dat was ook de meest evidente manier om na te gaan of er niet ergens een patroon zichtbaar was binnen de verschillende dossiers.

Er volgde daarna een werkvergadering – de datum kan ik u niet geven – waarop ik niet aanwezig kon zijn omdat ik zitting had en niet vervangen kon worden. Ik was namelijk de enige Nederlandstalige zedenmagistraat. Mijn sectiechef was op de hoogte van de vergadering, maar ik weet niet of er iemand aanwezig was.

Ik weet niet of wat er verder nog gebeurde belangrijk is. Ik heb de dienst Slachtofferonthaal betrokken bij heel het dossier. Zij werden op de hoogte gebracht van de identiteit van slachtoffers. Er werd besproken op welke manier zij met deze

personen in contact konden treden om hen informatie te geven en op te vangen.

In de mate waarin er nieuwe slachtoffers, feiten of daders naar boven kwamen, was afgesproken dat er nieuwe dossiers zouden worden opgestart en dat daarvan melding zou worden gemaakt in het gerechtelijk dossier. Alle nieuwe dossiers werden telkens overgemaakt aan de bevoegde magistraat, ofwel binnen het eigen parket, ofwel binnen de parketten van het volledige land.

Ondertussen zitten we in augustus. In augustus zijn er verschillende klachten met burgerlijke partijstelling gekomen in die dossiers, die we telkens gevoegd hebben. Ik heb dan september 2010 teruggevonden. Dat is misschien een belangrijk punt. Vanaf de start van het dossier, vanaf de huiszoeking, is het parket-generaal telkens heel nauw betrokken geweest, heeft dat een heel strikte supervisie gevoerd, is er via dienstbrieven heel veel informatie opgevraagd bij ons en hebben wij telkens moeten melden op welke manier het onderzoek gevoerd werd.

Op 9 september 2010 vroeg het parket-generaal mij om het gerechtelijk dossier op te vragen bij de onderzoeksrechter en om dat in te lezen. Ik heb dat dan ook gedaan. Het dossier werd mij wel met mondjesmaat meegedeeld. Ik heb teruggevonden dat ik op 21 september een samenvatting heb gemaakt van 15 dossiers die vrijwillig overhandigd werden door de heer Devillé. Op 27 september had ik een eerste samenvatting van de dossiers van mevrouw Halsberghe. Op 4 oktober heeft het parket vernomen dat het onderzoek op dat moment uit tien kartons bestond. Op 4 oktober was ik tot dan maar in het bezit van drie kartons. Die andere kartons hebben wij opnieuw moeten opvragen. Op 7 oktober en op 14 oktober heb ik dan de rest van de dossiers van mevrouw Halsberghe kunnen samenvatten. Op 22 oktober hebben wij dan een meldingsformulier opgemaakt met verzoek tot federalisering van het dossier, omdat ook zeker al van in september het federaal parket heel dicht bij het dossier betrokken was en al aan het coördineren was. In maart 2011 is het dossier uiteindelijk gefederaliseerd.

Dat is in het kort wat ik nog heb kunnen terugvinden en heb kunnen herstructureren van mijn taak binnen het dossier.

Le président: Merci, madame Verlinden.

Madame De Wit, vous avez la parole.

Sophie De Wit (N-VA): Mevrouw Verlinden, vooreerst mijn beste wensen. Bedankt voor uw komst naar een heel specifieke commissie om

gehoord te worden over feiten inmiddels die al van een hele tijd geleden dateren. Het gaat over zaken waarover al heel veel is gezegd en geschreven. Wij hebben echter wel de taak om te proberen te achterhalen wat er al dan niet is gebeurd.

Ik heb de moeilijke taak om de spits af te bijten met de eerste vraag. Die betreft wat u niet hebt uitgesproken. Ik verwijst naar het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie en de interne communicatie, waarvan we via de onderzoekscommissie op het einde van de vorige legislatuur kennis konden nemen.

Liesbeth Verlinden: Dit is misschien een belangrijk punt: toen ben ik niet gehoord geweest.

Sophie De Wit (N-VA): Dat sluit dan aan bij mijn vraag. Uit de interne communicatie tussen het parket-generaal en het parket blijkt een wantrouwen. Volgens mij sijpelt dat wantrouwen overal een beetje door. Er bestaat wantrouwen tussen de partijen in het dossier, er bestaat wantrouwen tussen het openbaar ministerie en het parket.

U bent niet gehoord door de Hoge Raad. U spreekt het niet zo uit, maar ik vraag me af of er ook niet een verstoorde samenwerking was met de onderzoeksrechter. Waarom vraag ik u dat? Ik heb u daarnet horen zeggen – dat bleek ook uit het verslag van de Hoge Raad – dat u niet bent meegegaan naar de huiszoeking. U hebt daarnet gezegd dat u er vragen bij had of de saisine wel zo ruim mocht gaan.

Misschien kunt u toelichten waarom u niet bent meegegaan. Uiteindelijk was u toch gevat door een dossier, u was daarmee bezig, u stelde een vordering op. U werd verwittigd dat er een huiszoeking zou komen en u bent niet meegegaan. Men voert niet zomaar een huiszoeking uit in een bisdom. Het ging toch om iets bijzonders. Ik had graag heel specifiek van u vernomen waarom u niet bent meegegaan. Misschien vergis ik mij, maar dan kunt u dat toelichten. U zult het beter kunnen benoemen dan ik. Ik zou dus graag willen weten waarom u niet bent meegegaan naar de huiszoeking.

Daaraan gekoppeld, u hebt daarnet ook gezegd dat men in september de vraag kreeg van het parket-generaal om het gerechtelijk dossier in te lezen, maar u gaf aan dat u dat dossier maar met mondjesmaat kreeg toegestuurd. U gaf aan dat u moest vernemen dat er nog andere kaften waren. Mag ik daaruit afleiden dat er toch een moeilijke vertrouwensrelatie bestond tussen het parket-generaal en het openbaar ministerie, zoals al te lezen viel in de interne communicatiekaften, en dat ook de samenwerking tussen het openbaar

ministerie en de onderzoeksrechter moeilijk ging? Ik zal het even herformuleren, want ik wil u geen woorden in de mond leggen.

Betekent het dat u niet op dezelfde lijn zat? Dat is cruciaal, want dat is het startpunt van wat tot een groot dossier is uitgegroeid en vandaag nog steeds geen beslag kent. Hoe verliep de samenwerking met de andere actoren in dit dossier? Was er voldoende vertrouwen of had u het gevoel dat niet iedereen op dezelfde lijn zat? Het lijkt me belangrijk met deze vragen te beginnen.

Liesbeth Verlinden: Ik ben effectief niet meegegaan, aangezien ik als zedenmagistraat één belangrijk punt voor ogen had, namelijk slachtoffers en daders identificeren en vooral controleren of die eventuele daders nog feiten pleegden. Een groot deel van de dossiers was immers mogelijks verjaard. We hebben dat toen doelbewust aan het onderzoek toegevoegd om de dossiers van mevrouw Halsberghe in beslag te nemen. Dat stond ook in mijn vordering en de twee pv's.

De adjunct-procureur, de heer Colpin, die ook persmagistraat was, heeft mij toen opgebeld om te laten weten wat de onderzoeksrechter van plan was en heeft mij gevraagd of ik zou meegaan. Ik heb daarop geantwoord dat de huiszoeking, zeker bij de commissie-Adriaenssens, mijns inziens de saisine overschreed. Later heb ik dat ook aan de onderzoeksrechter gezegd en hem gevraagd of hij voldoende elementen had om tot een huiszoeking over te gaan.

Ik heb dat met mijn teamchef besproken en aangegeven dat ik daar een wrang gevoel bij had. Ik gaf aan zonder meer het onderzoek te onderschrijven, maar dat de huiszoeking voor mij een stap te ver was en dat ik mij daar niet goed bij voelde. Hoe dan ook, de eerste substituut, de heer Colpin, wilde meegaan. Hij had meer ervaring en kennis dan ik en als jonge magistraat verkoos ik hem te laten meegaan. Ik kon het uiteindelijk mis hebben.

Ten tweede, met betrekking tot vertrouwen in de onderzoeksrechter, er is in dit dossier veel fout gelopen. Ik heb heel veel onderzoeken gevoerd samen met de heer De Troy, in een goede verstandhouding. Met betrekking tot hetgeen hier is fout gelopen, weet ik niet veel. Er is heel veel gebeurd in de raadkamer. Daar was ik niet bij, daar waren de substituten van de raadkamer bij. Van hetgeen daar gebeurd is, heb ik geen idee. Dat is mij ontgaan.

Er moeten echter wrijvingen geweest zijn. Wij hebben immers op een bepaald moment de opdracht gekregen van de onderzoeksrechter om

niet meer zelf contact op te nemen met de onderzoekers. Nochtans is dat iets dat men doet om vlot onderzoek te kunnen voeren. Op het moment dat er arresten kwamen met de beslissing dat een aantal onderzoeksdaaden nietig was, dat de stukken moesten worden teruggegeven, werd ons gezegd dat wij aanvankelijk niet met de pers mochten communiceren.

Het is op een bepaald moment effectief stroef beginnen te lopen. Ik ken de reden niet, daarop kan ik de vinger niet leggen. Als kleine dossiermagistraat werk ik aan een onderzoek, waarna ik vaak moet wachten tot het dossier terugkomt. Al hetgeen gebeurt in de raadkamer, wordt beheerd door de onderzoeksrechter, de voorzitter van de raadkamer en de substituten die daar zetelen.

Le président: Chers collègues, un membre d'un autre groupe souhaite-t-il intervenir sur le même sujet?

Werner Somers (VB): Ik wil mevrouw Verlinden op mijn beurt bedanken voor haar komst naar onze commissie. Ik heb twee samenhangende vragen die aansluiten bij de vragen van de vorige spreker.

Er is reeds gezegd dat u niet bent meegegaan naar de huiszoeking van 24 juni 2010, onder meer te Mechelen, en dat de reden daarvoor de onenigheid over de precieze omvang van de saisine van de onderzoeksrechter was. Als ik het goed begrepen heb, wordt in het verslag van het bijzonder onderzoek van de Hoge Raad voor de Justitie gezegd dat er spanningen waren in uw eigen parket over de omvang van de saisine van de onderzoeksrechter. Heb ik dat goed begrepen? Kunt u dat in voorkomend geval bevestigen?

Op 25 juni 2010 hebt u een uitbreidende vordering genomen. Heb ik u correct begrepen dat die uitbreiding er kwam op uitdrukkelijk verzoek van de onderzoeksrechter zelf? In het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie staat te lezen dat de onderzoeksrechter dat ontkent. Een van beiden spreekt de waarheid. Een van beiden heeft het niet bij het rechte einde. Kunt u dieper ingaan op de precieze omstandigheden waarin de uitbreiding van de vordering tot stand is gekomen?

In het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie wordt ook gesuggereerd dat er sprake zou kunnen zijn van een rechtvaardiging post factum. Het zou dus kunnen dat men de mogelijke overschrijding van de saisine op 24 juni 2010 achteraf heeft proberen te legitimeren of recht te zetten. Wat is uw mening daarover?

Waarom bent u eigenlijk zelf ingegaan op dat verzoek van de onderzoeksrechter om de

vordering uit te breiden?

Liesbeth Verlinden: U zult uw eerste vraag moeten herhalen. Ik ga direct naar de tweede vraag gaan, want de eerste vraag is mij onder-tussen ontgaan.

Dat van die huiszoeking klopt. Het is belangrijk om te zeggen dat, hoe dan ook, het parket een en ondeelbaar is. Als ik als titularis niet ga, dan gaat de heer Colpin, de eerste substituut, en hij is gegaan. Sowieso was het parket aanwezig om vorderingen te nemen.

Ik blijf twijfelen – ik heb dat recht, ik ben ook maar een mens, ik kan fouten maken, ik kan het misschien verkeerd ingeschat hebben en de onderzoeksrechter kan die huiszoekingen terecht uitgevoerd hebben – ik blijf dus twijfelen, op basis van wat ik toen in onderzoek gestoken heb, of het wel zo breed moest gaan. Het is echter niet aan mij daarover te oordelen. Ik had die twijfel en heb daarover teruggekoppeld naar mijn sectiechef. Dat is toen ook besproken. Daar de eerste substituut wou gaan, hebben wij besloten dat ik de kelk aan mij voorbij kon laten gaan op dat punt.

Wat de bijkomende vorderingen van 25 juni betreft, ik heb net uitgelegd dat ik spijtig genoeg mijn werkkraft niet heb. Ik ben er bijna zeker van, maar ik zal het niet zweren. Ik meen dat ik gecontacteerd ben door de onderzoeksrechter die vroeg: maak het over. Hoe dan ook, in dat dossier heb ik nooit alleen gehandeld, heb ik nooit eigengereid gehandeld. Er is altijd teruggekoppeld naar mijn teamchef, die op haar beurt terugkoppelde naar de procureur. Dat is ook besproken met de onderzoeksrechter.

Dan hebben wij dat effectief op 25 juni in onderzoek gestoken, van onze kant dan vooral omdat de dossiers toch al massaal in beslag genomen waren, zowel de dossiers die ik gevraagd had bij de inonderzoekstelling, als nadien bij de huiszoeking in Leuven. Zo konden de dossiers die de FGP in beslag had genomen, ook bezorgd worden. Dat gebeurde, zoals ik eerder al gezegd heb, om overlappingen te vermijden.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Bedankt voor uw verklaring.

Ik had de vraag over de bijkomende uitbreiding van de vordering op 25 juni ook genoteerd. In het rapport staat dat daar wat tegenstrijdigheid over is.

U zegt: het is de onderzoeksrechter die dat gevraagd heeft, en dat u ook binnen uw team overlegd hebt. Wil dat zeggen dat u eigenlijk opdracht hebt gekregen van uw sectiehoofd, of van

de procureur, toch akkoord te gaan met die uitbreiding? Of stond u daar ook wel degelijk achter? Dat blijft in het rapport van de Hoge Raad een vraagteken.

Liesbeth Verlinden: Het is wel veertien jaar geleden.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik weet het.

Liesbeth Verlinden: Dat durf ik eerlijk gezegd niet meer 100 % te zeggen. De inonderzoekstelling, daar sta ik tot vandaag 100 % achter. Ik weet dat het toen besproken is. Ik weet dat wij vastzaten. Zoals ik al gezegd heb, wist ik dat een deel van ons vooropgesteld plan dan niet meer kon doorgaan.

Of ik manu militari gedwongen ben? Dat meen ik niet. Ik weet het niet meer. Ik weet wel dat wij uiteindelijk beslist hebben, nadat wij de pro's en de contra's hadden afgewogen, dat wij niet anders konden. Dat is het enige wat ik u nog kan meegeven.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dank u.

Le **président:** Monsieur Van Hecke, voulez-vous ajouter quelque chose?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw De Wit heeft daarnet de vraag gesteld over de verhoudingen met de andere actoren. Helemaal in het begin van de werkkraften van het parket-generaal hebben we de intense briefwisseling gezien, waarnaar u ook verwijst.

Kunt u met uw ervaring zeggen of het normaal is dat er zo snel, zo vaak – bijna dagelijks – en zo veel brieven van de procureur-generaal naar de heer Bulthé en naar de procureur des Konings verstuurd en beantwoord worden? Hoe hebt u dat ervaren? Vond u dat normaal of eerder opdringerig?

Liesbeth Verlinden: Mocht in elk zedendossier op die manier gewerkt worden, dan denk ik niet dat ik met veel dossiers naar de zitting zou kunnen gaan. Dus neen, dit was een vrij uitzonderlijk dossier.

Ik denk vooral dat – ik weet het niet want ik zit niet in het hoofd van het parket-generaal –, doordat het dossier zo vaak de pers gehaald heeft, iedereen wat op zijn ongemak zat. In al mijn andere dossiers kreeg ik gelukkig vrij zelden zo'n briefwisseling.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Bedankt, dat is een duidelijk antwoord.

Leentje Grillaert (cd&v): Ik heb een aantal zaken genoteerd, maar veel daarvan is al gezegd: de

twijfel over de saisine, de bijkomende vorderingen, slechts mondesmaat het dossier krijgen, de grote betrokkenheid van het parket-generaal enzovoort.

Heel specifiek over de saisine zei u in een antwoord op een van de vragen dat de dossiers die behandeld zijn door de commissie-Adriaenssens, niet onder de saisine vallen. Bij de eerste zitting van deze commissie heb ik al gevraagd hoe het zit met die dossiers, en ik hoor van u dat u het gevoel had dat die dossiers niet onder de saisine vallen. Kunt u dat nog even verduidelijken?

Liesbeth Verlinden: Die beslissing komt mij niet toe. Daarvoor hebben wij een raadkamer en een KI. Ik heb twee pv's gekregen. Die twee pv's zijn de verklaringen van mevrouw Halsberghe. Het gaat over een dertigtal dossiers en op basis van die pv's heb ik een gerechtelijk onderzoek gevat.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik wou dezelfde vraag stellen over die saisine. U zegt: het klopte niet, binnen die huiszoeking bij Adriaenssens, binnen die saisine. U had er een wrang gevoel bij, het was volgens u een stap te ver. Als we dan kijken naar de saisine van 21 juni 2010, omvatte die twee elementen. Er staat ook dat de onderzoeksrechter werd gevorderd om alle andere, zwaardere misdrijven op te sporen en te onderzoeken en om alle noodzakelijke onderzoeksdaden te stellen. We lezen in dat rapport ook: de titularis van dat dossier en haar teamchef beogen naar eigen zeggen alleen de dossiers van Godelieve Halsberghe in beslag te laten nemen. Hoe verhoudt zich dat met het tweede element van die saisine? Wat werd er volgens u dan beoogd?

Liesbeth Verlinden: Dat is een ambetant zinnetje. Dat is een zinnetje dat spijtig genoeg standaard in al onze groene vorderingen stond – zo noemden wij die indertijd, dat was een groen document. Wij stonden daar, uit de macht der gewoonte, te weinig bij stil. Dat was mijn eerste les in het dossier Kelk, namelijk om dat zinnetje te schrappen vanaf die datum.

Op het moment dat de onderzoeksrechter de vordering kreeg, kreeg hij maar twee pv's. Daarin had men het niet over feiten of dossiers waar dan ook ten lande, maar alleen over de dossiers van mevrouw Halsberghe. Nergens in die pv's was sprake van dossiers-Adriaenssens. Er was alleen sprake van twee verklaringen van mevrouw Halsberghe en van dossiers van mevrouw Halsberghe, zoals u specifiek hebt gevraagd. Dan is het niet aan mij om het huiszoekingsmandaat te motiveren. Dat is aan de onderzoeksrechter. Ik was er opnieuw niet bij in de raadkamer. Ik weet niet of die uitbreiding betwist is of wat dan ook.

Greet Daems (PVDA-PTB): Hebt u mee de saisine van de procureur des Konings opgesteld? Hebt u de pen mee vastgehouden?

Liesbeth Verlinden: Het gerechtelijk onderzoek heb ik zelf geschreven. Dat klopt. Dat is echter gelezen geweest vooraleer het ondertekend werd.

Axel Weydts (Vooruit): Mevrouw Verlinden, daarnet was er even onduidelijkheid over wie er gevraagd heeft om de saisine uit te breiden. Was dat de onderzoeksrechter? Daarnet werd er zelfs geopperd dat een van de twee de waarheid niet sprak. De onderzoeksrechter zei immers dat hij het niet was en u zei dat het wellicht de onderzoeksrechter was.

Wij zijn even in het dossier gaan kijken. Zou het kunnen dat het procureur des Konings Bulthé is die de saisine heeft uitgebreid? We hebben hier een dienstbrief waarin staat: "Mijn ambt neemt op 25 juni 2010 bijkomende vorderingen voor feiten van schuldig verzuim en voegt het dossier waarin Rik Devillé zijn dossiers overmaakt aan de federale politie." Dat werd getekend door procureur des Konings Bulthé.

Liesbeth Verlinden: Ik heb de bijkomende vorderingen ondertekend.

Axel Weydts (Vooruit): Waarom vermoedde u daarnet dat het vanuit de onderzoeksrechter kwam? Dat is me namelijk niet duidelijk.

Liesbeth Verlinden: Ik denk dat we naast elkaar aan het spreken zijn.

De onderzoeksrechter heeft gevraagd om bijkomend gevat te worden. Die bijkomende vorderingen moeten van het parket komen. Als de procureur dus "mijn ambt" zegt, valt iedereen daaronder, want het parket is een en ondeelbaar. Het werd effectief besproken met de teamchef en de procureur, maar uiteindelijk heb ik als titularis de bijkomende vorderingen moeten opstellen en ondertekenen.

Axel Weydts (Vooruit): Op aangeven van de onderzoeksrechter?

Liesbeth Verlinden: Dat is wat ik me meen te herinneren. Veertien jaar later kan ik dat echter niet ...

Axel Weydts (Vooruit): Dat begrijp ik. Is het echter gangbaar dat een onderzoeksrechter vraagt om dat te doen?

Liesbeth Verlinden: In het kader van besprekingen van het dossier kan dat voorvallen. Het is in

andere dossiers nog gebeurd dat er gevraagd wordt om iets te doen. Op het moment dat het dossier bij ons als substituut vertrekt naar de onderzoeksrechter, is het ook de onderzoeksrechter die het dossier verder opvolgt. Wij hebben dan veel minder kennis van wat er allemaal gebeurt. Het kan dan dus zijn dat onderzoekers het een en ander suggereren naar de onderzoeksrechter. In het kader van vergaderingen, afspraken of contacten kan het een en ander weleens gesuggereerd worden.

Axel Weydts (Vooruit): Is er tijdens de huiszoeking mondeling nog iets over gezegd?

Liesbeth Verlinden: Daar was ik niet aanwezig. De heer Colpin vertegenwoordigde daar het amt.

Axel Weydts (Vooruit): Op bladzijde 15 van het verslag van de Hoge Raad lezen we dat de magistraat die namens het parket aanwezig was bij de huiszoeking geen bezwaren maakte over het verloop of de rechtsgeldigheid van de huiszoeking en dat die evenmin bijkomende vorderingen nam. Het is dus vreemd dat daar op dat moment eigenlijk geen bijkomende vorderingen werden gemaakt door de aanwezige magistraat.

Liesbeth Verlinden: Dat is nog iets anders. Op dat moment is men aan het onderzoeken. De bijkomende vorderingen ... Wat toen gevoegd is, is het proces-verbaal met de inbeslagname van de dossiers van de heer Devillé. Ik was er niet bij en ik kan niet in het hoofd van de heer De Troy kijken, noch in het hoofd van de onderzoekers. Ik denk dat dat op dat moment niet eens aan de orde was. Nadat men alles is beginnen te bekijken en men een onderzoeksstrategie is beginnen te bepalen, is mogelijk ...

Axel Weydts (Vooruit): ... dat besef er gekomen.

Khalil Aouasti (PS): Madame Verlinden, merci pour vos explications.

Je vais essayer de vous poser trois questions qui demeurent. L'une d'elles est creusée par mes collègues. Elle porte sur les divergences d'interprétation de ces fameuses réquisitions du mois de juin. J'ai envie de vous poser cette question. Non seulement il y a eu vraisemblablement une divergence d'interprétation entre vous-même et le juge d'instruction de l'époque, mais il y a aussi, et même si le parquet est un et indivisible, une divergence d'interprétation au sein même du parquet. En effet, M. Colpin, qui participe à ces perquisitions, n'indique pas que la manière dont la perquisition a lieu est problématique. Ce n'est donc, si je comprends bien, que le lendemain qu'on vous demande de rédiger, le 25 juin, des

réquisitions complémentaires sur la base d'une qualification pénale et même pas sur la base de l'extension du champ matériel des faits, à savoir au-delà des trente dossiers de Mme Halsberghe, pour permettre au juge d'instruction de valider cela.

Ces divergences, qui existent, et je ne vais pas revenir sur ce qui a été dit, les avez-vous perçues? Je comprends qu'il y a vraisemblablement une divergence de vues – mais nous interrogerons M. De Troy – entre vous et le juge d'instruction de l'époque, mais aussi une divergence d'interprétation au sein même du parquet. Vous dites vous-même rapidement que, finalement, la première leçon de ce dossier Calice est cette phrase. Sur la base de cette confession – j'oserai utiliser ce mot – estimez-vous qu'il y a une divergence d'interprétation au sein même du parquet?

Deuxièmement, j'avais une question sur vos notes de travail. Le dossier est toujours à l'instruction. J'aurais voulu simplement vous poser une question qui n'est pas liée au dossier mais à votre connaissance de la machine judiciaire. Est-il normal, alors même qu'un dossier est toujours en cours, que les notes de travail soient détruites? Peut-être ne contenaient-elles pas d'éléments importants mais elles nous permettraient à tout le moins de nous rappeler la chronologie exacte des événements, les instructions exactes qui ont été données. Effectivement, un mot peut ne pas en être un autre. Est-il habituel, alors même qu'un dossier est toujours à l'instruction, que des notes de travail soient détruites? C'est une question que j'ai envie de vous poser.

Enfin, on sait que parallèlement à tous ces éléments-là, au niveau du procureur général, il s'est passé quelque chose qui a été appelé "la constitution d'une équipe multiconfessionnelle" – je cite – afin de tracer de manière impartiale les réquisitions qui aboutiront au final à l'annulation...

Le président: Monsieur Aouasti, je vous interromps. MM. Nuino et Somers souhaitent encore intervenir sur la saisine. Nous passerons ensuite au sujet suivant.

Khalil Aouasti (PS): Je poserai donc ma question plus tard.

Ismaël Nuino (Les Engagés): Pour compléter ce qui vient d'être dit par mon collègue M. Aouasti, je me posais également une question sur la différence d'interprétation de la saisine au sein même du parquet. Comme cela a été dit, il semble qu'une divergence d'interprétation ait pu intervenir avec l'autre substitut du procureur.

Dans l'enquête particulière du Conseil supérieur de la Justice, il est également indiqué que le juge d'instruction s'est rendu dans le bureau du procureur du Roi juste après avoir été saisi, et qu'il ressort de l'enquête particulière qu'à la suite de cet entretien, le juge d'instruction est convaincu qu'ayant été chargé par le parquet d'une instruction sur les faits d'abus au sein de l'Église, en ce compris le rôle des coauteurs, il pouvait légitimement effectuer des perquisitions en plusieurs lieux.

Comme vous l'avez dit, le parquet est un et indivisible. Mais est-il possible que là, outre la divergence avec le substitut, il y ait eu une divergence de vision avec le procureur du Roi? Dans ce genre de cas, comment est-ce censé se passer? N'y a-t-il pas eu une difficulté à bien définir clairement l'interprétation du parquet avant de la confier à un juge d'instruction? Ce qui a pu, par la suite, causer les difficultés, la nécessité de réquisitions complémentaires, etc.

Liesbeth Verlinden: Als ik het me goed herinner werd mijn vordering gelezen door zowel mijn teamchef als de procureur. Iedereen had daarvan dus kennis. Wat er nadien gebeurd is, weet ik niet. Wat er beslist is in de raadkamer, of de vordering werd aangepast, dat weet ik niet. Het is op dat moment in het onderzoek gestoken zoals ik het had geschreven; met akkoord, iedereen ging ermee akkoord. Van wat er werd besproken met de onderzoeksrechter en de procureur, ben ik niet op de hoogte.

Werner Somers (VB): Ik heb een aanvullende opmerking over de vordering van 25 juni om de saisine van de onderzoeksrechter uit te breiden.

U meent zich te herinneren dat dat op verzoek van de onderzoeksrechter was en zegt dat er toch al zoveel stukken in beslag waren genomen dat het er niet meer op aankwam, of iets in die trant. Daaruit kan men min of meer afleiden dat er wel degelijk sprake is geweest van een poging om recht te zetten wat er de voorgaande dag fout was gelopen, namelijk dat de saisine op dat ogenblik, zoals u trouwens zelf van mening was, waarschijnlijk toch was overschreden. Men heeft dan geprobeerd om dat min of meer te herstellen. Of begrijp ik u verkeerd?

Liesbeth Verlinden: Dat is uw interpretatie. Onze bedoeling was vooral om, gelet op de situatie, vooruit te gaan. Het is mogelijk dat er andere belangen spelen, maar daar ga ik niet over. Ik had hier maar één bedoeling vanaf begin juni en dat was slachtoffers identificeren. Als er al zoveel dossiers in beslag waren genomen, had het geen zin dat ik op mijn eentje nog eens de rest zou doorploegen. Is het redden of niet? Ik laat het aan

anderen over om daarover te oordelen.

Le président: Je rappelle à nos experts que, dans le respect de la procédure, leurs questions et interventions doivent m'être transmises et que je les restitue ensuite à la commission.

Monsieur Aouasti, vous avez la parole.

Khalil Aouasti (PS): Monsieur le président, j'ai accepté de réserver une de mes questions à plus tard mais j'en ai posé une autre sur la destruction des fardes de réserve à laquelle je n'ai pas reçu de réponse. J'aurais voulu savoir s'il est de pratique habituelle que des documents soient détruits avant même que l'instruction soit clôturée.

Liesbeth Verlinden: Daar kan ik u eerlijk gezegd geen antwoord op geven. Op het moment dat het dossier gefederaliseerd is, stop ik sowieso met werken in dat dossier. De officiële stukken zijn dan allemaal naar het parket gegaan, maar de werkkraft, het werkdoossier met mijn persoonlijke nota's die op de kaft stonden en in de kaft zaten, is weggeborgen. Ik ben nadien niet meer betrokken bij het dossier, dus ik heb het dossier ook niet meer opgevraagd want ik had het ook niet meer nodig. Ik kan daar dus niet over oordelen.

Ik heb gewoon recent het parket gecontacteerd om te vragen of het nog bestond. Men heeft mij toen gezegd dat, op basis van een ministeriële omzendbrief betreffende de sortering van de archieven van de rechterlijke macht, die map in 2021 vernietigd is. Meer kan ik daar eerlijk gezegd niet over zeggen.

Ik weet wel dat dossiers, als ze eenmaal afgesloten zijn, naargelang de dossierkwalificatie, vernietigd worden. Die ministeriële omzendbrief bepaalt op basis van hoeveel jaar dat vernietigd wordt, in principe. Als dat een volledig parketdossier van Brussel of Halle-Vilvoorde is, is het meestal als het afgesloten is. Door het te federaliseren was het parket van Brussel niet meer bevoegd. Dan weet ik het niet en moet ik u een antwoord schuldig blijven. Daar heb ik geen idee van. Mijn dossiers waren ook meestal sneller klaar, dus ik heb daar geen ervaring mee.

Le président: Monsieur Van Hecke, vous souhaitez intervenir sur les documents de travail, les fardes de réserve.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ook ik had daar een aantal vragen bij.

Als we naar die rondzendbrief kijken, dan staan daar inderdaad de jaartallen op, maar er staat niet bij vanaf wanneer ze beginnen te lopen.

Logischerwijs zou je kunnen verwachten dat de termijn van bijvoorbeeld tien jaar begint te lopen wanneer een dossier is afgehandeld.

Goed, het is gefederaliseerd, maar de werkkraften van het parket-generaal kregen we wél te zien. Die zijn niet vernietigd. Misschien is dat niet zozeer een zaak voor u, maar we moeten wel nagaan of het wel op eenzelfde manier wordt toegepast. Tenzij het een heel strikt beleid zou zijn, vind ik het namelijk wel opmerkelijk dat er in maart 2011 gefederaliseerd en in 2021 vernietigd wordt. Niet in 2022, niet in 2023; niet na elf of twaalf of dertien jaar, maar na tien jaar wordt het vernietigd. Misschien moeten we vragen aan de huidige procureur des Konings of het hier om een automatisme gaat, dan wel om een beslissing van een procureur of een medewerker om op een bepaald moment bepaalde dossiers te vernietigen. Weet u dat?

Liesbeth Verlinden: Ik kan alleen antwoorden wat men mij per mail heeft gezegd: op basis van die rondzendbrief werd het basisdossier BR45 vernietigd in 2021, omdat ze blijkbaar op dat moment een grote vernietigingsactie hielden. Voor de rest kan ik u daarover geen antwoord geven.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dat begrijp ik.

Liesbeth Verlinden: Ik weet het eerlijk gezegd niet.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Misschien moeten we het aan anderen vragen, maar "een grote vernietigingsoperatie", dat is wel duidelijk.

Liesbeth Verlinden: Ik moet u eerlijk zeggen dat ik met mijn eigen dossiers nog altijd op dezelfde manier werk. Ik sta er ook niet bij stil, omdat ik ervan uitga ... In 2011 was het voor mij gedaan. Het was afgesloten. Ik had op dat moment geen enkel idee dat ik mijn notities nog nodig zou hebben, omdat een ander parket, met bevoegde en bekwame magistraten, de zaak overnam. Zij handelden met kennis van zaken, want ze waren van meet af aan betrokken.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik heb nog één vraag over de eerste saisine en het aanvangen van het onderzoek.

Uit het onderzoek van de Hoge Raad voor de Justitie blijkt dat de onderzoeksrechter op 21 juni door de procureur des Konings gevraagd werd om zich naar zijn kantoor te begeven. Tijdens die vergadering werd dan aan de onderzoeksrechter toelichting gegeven over het aan te vatten gerechtelijk onderzoek.

Ook één van de twee substituten was daarbij aanwezig. Wat er precies besproken is, heeft het onderzoek niet kunnen aantonen, zegt het rapport. Daarom mijn vraag: was u daarbij? Weet u wat daar precies besproken is?

Liesbeth Verlinden: Geen idee. Die vraag is mij gesteld in de commissie. Ik heb vergaderingen bijgewoond. Er zijn vergaderingen geweest waar ik er niet bij kon zijn. Maar ik heb geen data meer. Ik weet het dus niet.

Le président: Chers collègues, si personne d'autre ne souhaite réagir sur le même sujet, je vous propose d'entamer la question mise en suspens de M. Auasti.

Khalil Auasti (PS): Je vais donc la poser, monsieur le président.

Le président: Je suis désolé, chers collègues. J'essaie de garder un peu de structure dans nos travaux. Sinon, cela va être vite la foire!

Khalil Auasti (PS): Je comprends parfaitement, monsieur le président. Aucun souci!

Madame Verlinden, en parallèle de tout cela, le procureur général devait tracer ses réquisitions et pour ce faire, on apprend qu'au mois de juillet de cette année, il a fait le choix de composer ce qu'on appellerait "une équipe de magistrats multiconfessionnelle", ce sur quoi je me suis interrogé à plusieurs reprises. J'aurais dès lors voulu savoir si c'était de notoriété publique, si la confession finalement des magistrats tant au sein du parquet d'instance que du parquet général était connue. Cela m'interrogeait.

Par ailleurs, même si je sais que c'est à un autre étage et à un autre niveau, savez-vous pourquoi cette démarche a eu lieu? C'est soi-disant une équipe multiconfessionnelle pour tracer des réquisitions qui soient les plus impartiales possibles. Lorsque vous étiez titulaire du dossier, y aurait-il eu des tensions au sein du parquet d'instance? Avez-vous pu percevoir des tensions sur la base des confessions des uns et des autres de vos collègues du parquet d'instance en raison de la confession et du sujet sensible de ce dossier? Ou absolument pas? Peut-être s'agit-il là aussi de tensions qui ont été identifiées par le Conseil supérieur de la Justice? À ce moment-là, pensez-vous que la confession de l'un ou l'autre de vos collègues aurait pu influencer le traitement du dossier avant sa fédéralisation? Très sincèrement, c'est la première fois de ma vie que j'entends parler d'une équipe multiconfessionnelle de magistrats. Et comme cela m'a interpellé, je vous pose ces questions. Si vous me dites que vous n'en savez

rien, c'est... Voilà!

Liesbeth Verlinden: Ik ben net zoals u verbaasd, want ik ben daar effectief totaal niet van op de hoogte. Ik weet niet hoe de samenwerking met het parket-generaal nu verloopt, maar destijds zaten zij aan de overkant in het Justitiepaleis. Wij waren daar als magistraat enigszins bevreemd voor en er was geen vlot contact. Het was dus niet zo dat wij Piet of Jacques aan de overkant opbelden, dat was mijnheer de procureur-generaal. Ik ken die mensen dan ook niet, wij zijn er ook nooit mee gaan lunchen of zo.

Ten tweede, gevoelens of wat dan ook op basis van de geloofsovertuiging, daar sta ik volledig paf van. Ik heb dat nooit gemerkt en ik weet ook niet of die een rol hebben gespeeld. Bij mij was dat alleszins niet het geval. Men heeft mij ook nooit naar mijn geloofsovertuiging gevraagd en of ik daardoor beter of slechter onderzoek zou voeren. Het mag ook geen rol spelen en ik vind dat eerlijk gezegd vrij choquerend. Ik kan die vraag dus niet beantwoorden. Ik vind het zeer vreemd en ik ben er niet van op de hoogte. Ik ben ook niet benaderd geweest, laat staan onder druk gezet, omwille van welk geloof dan ook.

Christoph D'Haese (N-VA): Mevrouw Verlinden, ik dank u voor al uw toelichting, want het is een hele poos geleden. Hetgeen u hier vandaag moet doen is allemaal niet zo evident. Wij zijn ons daar ook ten volle van bewust. Dat wilde ik toch even zeggen om u gerust te stellen.

Het ging al over dat multiconfessioneel team. U hebt daar duidelijk op geantwoord.

U bent een ervaren magistraat op het vlak van de behandeling van zedenzaken. Wat mij een beetje frappeert in dit dossier is het volgende: u zegt dat u respect hebt voor het parket-generaal vanuit eerste aanleg. Kunt u iets zeggen over de verhoudingen in dit dossier tussen eerste aanleg en het parket-generaal? Als ik die kaft met briefwisseling bekijk, vraag ik mij af of het normaal is dat er zo vlug bijna geëchelonneerd wordt. Er wordt bijna geëvoceerd, al is dat een verkeerd woord natuurlijk. Hoe hebt u dat ervaren? Betrof het andere samenstellingen, werkwijzen? Hoe hebt u dat ervaren in dit dossier?

Liesbeth Verlinden: Ik weet niet hoe zij werken. Eerlijk gezegd, dat weet ik niet. Wij hebben ons werk gewoon voortgezet. Ik heb dat ervaren als nog eens een controle van hogerhand, wat zij ook zijn, laten wij daar eerlijk over zijn. Het is ook de beroepsinstantie. Ik heb het ervaren als een controle van bovenaf op het onderzoek, op ons doen en laten.

Wat daar echter gebeurde met betrekking tot het opstellen van vorderingen enzovoort, daar heb ik geen zicht op. Ik heb nooit geweten wat er in de raadkamer gebeurde. Ik heb ook nooit geweten wat er op het niveau van de KI gebeurde. In mijn andere dossiers, gelukkig, heb ik dat zelden voorgehad en heb ik steeds mijn ding kunnen doen; ik zal het zo zeggen. Ik vermoed dat het onderwerp heeft gemaakt dat iedereen erop zat. De procureur was heel fel betrokken, de teamchef was betrokken, het federaal parket was betrokken, de onderzoeksrechter was betrokken. Iedereen circuleerde. Iedereen was heel erg nauw van in het begin aanwezig.

Pierre Jadoul (MR): Je vous remercie, madame Verlinden, pour les informations et les souvenirs que vous avez partagés avec nous.

Savez-vous pourquoi ce dossier a été transféré au parquet fédéral et qui en a pris la décision? Pourriez-vous nous expliquer le déroulement des événements?

Liesbeth Verlinden: Dat is lang geleden. Ik heb daar niet veel nota's van, dus ik moet in mijn geheugen graven.

Ik weet dat het federaal parket van bij de aanvang van het dossier deels heeft opgevolgd en dat er contacten waren tussen mijn sectiechef en het federaal parket. Als ik mij niet vergis, moet het federaal parket rond augustus of september gestart zijn met een grote coördinatieopdracht. In oktober heeft het parket zelf een meldingsfiche gedaan naar het federaal parket. Als er grote onderzoeken lopende zijn die verschillende arrondissementen beslaan, was het de gewoonte om in eerste instantie het dossier aan te melden bij het federaal parket, zodat dat op de hoogte is van het feit dat er grote onderzoeken lopen en dat er mogelijks overlappingen kunnen zijn. Als dat het geval is, wordt aan het federaal parket gevraagd of het het dossier wil overnemen. Die aanmelding is in oktober gebeurd en het lijkt mij logisch dat het federaal parket het heeft overgenomen, gelet op het feit dat het al volop aan het coördineren was in september. Het heeft dan nog tot maart 2011 geduurd voor de officiële beslissing werd genomen.

Pierre Jadoul (MR): Madame, la question que je me pose est de savoir si c'est le parquet fédéral qui est à l'origine de la demande de transfert des dossiers, puisqu'ils sont éparpillés dans plusieurs arrondissements, ou si l'initiative vient plutôt du parquet de Bruxelles, du juge d'instruction. Qui est à l'initiative de cette volonté de rassembler et de transférer les dossiers au parquet fédéral?

Liesbeth Verlinden: Daar kan ik u eerlijk gezegd niet op antwoorden. Ik vind het een beetje vreemd. Wij zijn gestart met een klein dossier, dat tot iets immens is uitgegroeid, waar heel België bij betrokken is. Op het moment dat zij volop zijn gaan coördineren, hebben wij, in nauw overleg met het parket van Brussel, beslist om het sowieso bij het federaal parket aan te melden, omdat ze het toch al aan het coördineren waren. Voor zover ik weet, is de onderzoeksrechter daarin niet tussengekomen, maar daar durf ik mijn hand niet voor in het vuur te steken. Ik denk dat wij op dat moment, in samenspraak met het federaal parket, hebben gezegd: het is een groot onderzoek, we melden het aan, het is gemakkelijker en logischer, als men het toch coördineert, om te vermijden dat iedereen zich gaat bemoeien. Ik denk dat dat de meest logische gang van zaken is. Dat is ook wat ik heb teruggevonden: een aanmeldingsformulier van 22 oktober 2010.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): In de werkkaften vinden we dat terug. Inderdaad, de vraag kwam initieel van het parket zelf. Op een bepaald moment stelde men vast dat de coördinatie al gebeurde door het federaal parket en dat er al meer dan 200 dossiers waren. Het parket heeft daar een beetje mee gewacht, omdat er nog beroepen bij KI's over nietigheden lopende waren. Men wou dat afwachten. Dan heeft ook het parket-generaal, in mijn herinnering, als ik die werkkaften las, zich aangesloten bij die vraag. De vraag naar een federalisering moet, volgens de werkkaften, van het parket gekomen zijn.

Le **président:** Monsieur Van Hecke sait même les réponses.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer de voorzitter, ik heb nog een andere vraag over een ander onderwerp.

Mevrouw Verlinden, u hebt in het begin gezegd dat u op het parket ook verantwoordelijk was voor zeden. U werkte nauw samen met Peter De Waele van de FGP en zijn medewerkers. Hoe was die samenwerking tussen het parket en Peter De Waele en zijn medewerkers, op basis van uw ervaringen? Kon u daar goed op vertrouwen? Hij deed niets anders dan zedenzaken. Als hij op basis van zijn onderzoeken zei: volgens ons is het wel verkrachting of geen verkrachting, wel kinderporno of geen kinderporno, ging u er dan van uit dat het heel correct was, als het van zijn team kwam? Hoe ervaart u het werk van het team?

Liesbeth Verlinden: Hij was een heel gedegen onderzoeker. Hij was heel bekwaam en heel betrokken. Ik durfde wel vertrouwen in wat hij zei.

Ik zou het altijd nalezen – ik zal mij immers nooit voor voldongen feiten laten plaatsen – maar hij voelde de onderzoeken wel aan. Dat was een betrouwbaar iemand, dat zal ik zeker niet weerleggen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik heb hem in de eerste commissie tien jaar geleden ook mogen ondervragen en dat was heel indrukwekkend. Hij werd zeer gerespecteerd.

Mijnheer de voorzitter, ik heb nog een aantal vragen over andere thema's. In het algemeen was de opdracht van onze onderzoekscommissie, die ook aan de Hoge Raad werd meegegeven, of er op een of andere manier beïnvloeding was of druk werd uitgeoefend in het onderzoek. Ik wil die vraag ook in zijn algemeenheid stellen, mevrouw Verlinden.

In de periode dat u op het dossier werkte, hebt u op een of andere manier een bepaalde druk gevoeld van collega's binnen het parket, binnen het parket-generaal, of van andere medewerkers van Justitie, advocaten of kerkelijke autoriteiten, die niet normaal was of die u in andere dossiers niet had?

Liesbeth Verlinden: Ik heb daarnet ook gezegd dat ik normaal mijn ding kon doen – een magistraat doet graag zijn ding – maar dat kon in dit dossier niet. Ik heb nog nooit zoveel overleg moeten plegen als in dit dossier. Ik heb het dan over overleg met de politie, wat logisch is, met de onderzoeksrechter, wat ergens logisch is, maar ook vaak met de teamchef, die systematisch terugkoppelde naar de procureur. Ik ben echter niet onder druk gezet door advocaten, kardinalen of weet-ik-veel wie die bij mij thuis of in mijn bureau kwam om mij welke richting dan ook uit te duwen. Ik kon enkel niets alleen doen en heb dan ook niets alleen gedaan.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Anders kon u dat wel doen?

Liesbeth Verlinden: Ja, gelukkig.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Was u op de hoogte van de afspraken die op een bepaald moment gemaakt zijn tussen professor Adriaenssens en commissie-Adriaenssens enerzijds en het parket-generaal anderzijds over de manier waarop bepaalde aangiftes en dossiers doorgesluisd zouden worden?

Op het moment van de huiszoeken, 23 en 24 juni, was u toen op de hoogte van die afspraken?

Liesbeth Verlinden: Toen niet. Ondertussen wel.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Vandaar dat ik het specificeer.

Liesbeth Verlinden: Het is moeilijk te beantwoorden, omdat ik intussen veel meer weet en omdat wij intussen ook gesproken hebben en ik van alles gelezen heb.

Ik ben altijd bang – ik wil u daar ook voor waarschuwen – dat een deel van mijn herinneringen ondertussen gekleurd is door alles wat ik bij herhaling gehoord en gelezen heb.

Op dat moment wist ik het niet. Ik blijf het zeggen: wij gingen voor de dossiers-Halsberghe. Laat ik daar eerlijk over zijn. De twee processen-verbaal die ik gekregen heb en waarmee ik gestart ben, gingen over Halsberghe.

Ik was niet op de hoogte van de afspraken. Hoe dan ook is de vraag of ik dat moest zijn. Ik wist niet dat die dossiers in beslag genomen zouden worden.

Khalil Aouasti (PS): Monsieur le président, je vais simplement rebondir sur la question du collègue Van Hecke.

Madame, vous dites: "Je n'ai rien pu faire seule". Même si c'est le cas, avez-vous été entravée de faire quelque chose? Non. D'accord. C'était simplement pour la clarté des débats. Je vous remercie.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik verwijs naar de vraag van collega Van Hecke of u op de hoogte was van die documenten, dus op de hoogte dat de minister van Justitie in samenspraak met het College van procureurs-generaal initiatieven zou nemen omtrent die dossiers. Ik lees in het rapport van de Hoge Raad voor Justitie dat er contact was op 11 mei 2010 met de nieuwe parketmagistraat, teamverantwoordelijke bij afdeling C. Bent u dat dan?

Liesbeth Verlinden: Nee, dat is mijn teamchef, dat ben ik niet.

Greet Daems (PVDA-PTB): Wie is uw teamchef?

Liesbeth Verlinden: Mevrouw Roggen.

Greet Daems (PVDA-PTB): Oké, dank u wel. Dan is mijn vraag beantwoord.

Christoph D'Haese (N-VA): Kort, in aansluiting bij wat de vorige collega's hebben gevraagd.

"Ik kon normaal mijn ding doen, maar in dit dossier ging dat niet", dat is min of meer wat u hebt gezegd. Ik wil u niet citeren, maar u hebt dat wel zo gezegd.

Ik ga een stap verder – u antwoordt genuanceerd – , met een moeilijke cesuur te maken van wat u nadien en tevoren hebt gelezen. Dat is moeilijk. Hebt u aangevoeld dat u er eigenlijk werd buitengehouden en dat u niet uw ding kon doen?

Liesbeth Verlinden: Dat is een moeilijke vraag. Het is geen zedendossier geweest zoals ik altijd heb gedraaid, laten we daar eerlijk in zijn. Van in het begin is het eigenlijk ontploft, laten we het zo zeggen. Inderdaad, het is geen dossier geweest zoals alle andere en zoals ik het graag zou hebben gevoerd, of zoals we het aanvankelijk hadden gehoopt. Dat wel.

Leentje Grillaert (cd&v): Mevrouw Verlinden, ik pik daarop in.

U hebt al een aantal keer aangegeven dat u niet op de hoogte was van de gesprekken of dat u geen weet had van de gesprekken tussen uw overste of uw dienstchef en de onderzoeksrechter.

Echter, is het in een dossier dat zoveel met zich brengt en waarvan u zelf opmerkt dat het geen dossier als een ander is, niet logisch dat wordt teruggekoppeld naar de persoon die het dossier in het begin in handen had? Ik ken de geplogenheden ter zake niet, maar is er ook niet teruggekoppeld naar u over bepaalde zaken?

Liesbeth Verlinden: Over welke zaken hebt u het?

Leentje Grillaert (cd&v): Ik hoor u verklaren dat er gesprekken zijn geweest, waarvan u niet op de hoogte was. U geeft ook aan dat u niet op de hoogte bent van wat in de KI en in de raadkamer is verteld. Ik vraag mij informeel af of er niet naar u werd teruggekoppeld over wat er her en der is gezegd. Dat is een open vraag aan u. Ik vraag het mij gewoon af.

Liesbeth Verlinden: In de meeste dossiers gaan wij, wanneer er beroepen zijn ingesteld, nooit mee naar de raadkamer. Daar zijn de magistraten van de raadkamer. In de KI zitten wij zelfs niet. Wij krijgen daarop maar een zicht wanneer het dossier terugkeert.

Ook in andere dossiers wordt niet systematisch teruggekoppeld over wat in de KI is gezegd of gedaan.

Leentje Grillaert (cd&v): Het was een open vraag. Ik vroeg mij dat af, omdat het geen dossier als een

ander is.

Ismaël Nuino (Les Engagés): Monsieur le président, madame Verlinden, pour prendre un peu de recul sur l'enquête de manière large, même si je sais que vous n'en avez été en charge que pendant moins d'un an, on sait aujourd'hui, 12 à 14 ans après le début de l'enquête, qu'elle est toujours entre les mains du parquet. Elle n'est toujours pas terminée.

Ce qui pose de vraies questions et est l'un des objets de la commission d'enquête, c'est de savoir où cela a dysfonctionné pour que cela prenne entre autres autant de temps. Dans les mois pendant lesquels vous avez été en charge de l'enquête, êtes-vous en capacité d'identifier des éléments qui ont pu prolonger de manière importante la durée de l'enquête par rapport à d'autres enquêtes? Il y a certainement la complexité ainsi que l'intervention de beaucoup plus d'acteurs mais j'ai cru vous entendre dire que le fait d'avoir dû tracer des réquisitions complémentaires risquait d'ouvrir le champ de l'enquête de manière importante et donc peut-être de l'allonger. Ai-je là bien interprété ce que vous avez dit tout à l'heure? D'autres éléments selon vous peuvent-ils expliquer dans ce laps de temps-ci que l'enquête ait pu durer aussi longtemps?

Liesbeth Verlinden: Als ik vergelijk met mijn andere dossiers, zeden – met één dader en één of meerdere slachtoffer – of mensensmokkel – met soms wel tien daders –, dan is het verschil dat het drie tot vier jaar kon duren. Hier is het nog langer.

Wat ik in die eerste maanden heb gezien en wat maakte dat het dossier een beetje overal naartoe reisde, van de onderzoeksrechter naar het parket-generaal en terug, zijn alle discussies en beroepen die werden ingediend. Het dossier is meermaals in beroep naar de KI gegaan; volgens mij is er zelfs een of twee keer cassatieberoep geweest. Daarnaast zijn er een of twee wrakingsverzoeken van de onderzoeksrechter geweest, waardoor die vervangen werd. Ik denk zelfs dat op een bepaald moment – ik durf dat opnieuw niet met zekerheid te zeggen – het dossier even zoek is geweest en dat het mogelijk opnieuw is samengesteld. Maar dat weet ik niet meer.

Sophie De Wit (N-VA): Ik ga even in op de vele beroepen die er zijn geweest.

Helemaal in het begin, in september 2010, heeft de burgerlijke partij inzage gevraagd. De onderzoeksrechter heeft die verleend, maar het openbaar ministerie is daartegen in beroep gegaan. Desondanks heeft de onderzoeksrechter toch inzage verleend en zelfs de termijn verlengd. Kunt

u mij zeggen waarom ook daar de verschillende actoren niet op een lijn stonden?

Liesbeth Verlinden: Dat durf ik u niet te zeggen. Dat weet ik echt niet. Dat zou u in het dossier moeten nakijken. Daarop moet ik u echt het antwoord schuldig blijven. Ik heb het ook niet nagekeken, ik had die vraag nog niet gekregen voor de Hoge Raad, dus ik weet het echt niet, mevrouw.

Sophie De Wit (N-VA): Was het gebruikelijk dat als het openbaar ministerie in beroep gaat tegen het feit dat er inzage wordt verleend, de onderzoeksrechter dan beslist om toch inzage te blijven verlenen?

Liesbeth Verlinden: Sorry, dat weet ik niet.

Sophie De Wit (N-VA): Doorgaans zou men dan zeggen: we wachten tot er een uitspraak is.

Liesbeth Verlinden: Dat zou logisch zijn, maar dat weet ik niet.

Le **président:** Je vais me permettre de poser la question de M. Dejemeppe, car elle a trait à un autre sujet qui a déjà été examiné, celui de la saisine.

Est-il fréquent que le premier substitut Colpin, qui n'est pas membre de la section mœurs, mais qui est magistrat de presse, participe à cette perquisition sans avoir connaissance du dossier? Quels sont votre sentiment et votre feeling par rapport au fait que ce magistrat de presse, sans connaissance du fond du dossier, participe à la perquisition et pas vous?

Liesbeth Verlinden: Als ik mij niet vergis, was de heer Colpin toen adjunct van de procureur. Er werd regelmatig teruggekoppeld naar hem. De heer Colpin was ook lange tijd mijn *viseur*. Als jonge magistraat dienden wij onze eindvorderingen ter nazicht aan hem voor te leggen en konden we ook voor juridische en andere vragen bij hem terecht. Ik denk dat hij als adjunct en als persmagistraat regelmatig mee betrokken werd bij vergaderingen. Ik vermoed dat hij wel enigszins op de hoogte was van het dossier.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik heb nog een vraag over de dossiers van de heer Devillé.

Op een bepaald moment is er een compromis gesloten waardoor de dossiers van de heer Devillé waarvoor hij geen toestemming van de slachtoffers had om deze over te maken, niet letterlijk in beslag werden genomen, maar gekopieerd werden.

Was u aanwezig op de vergadering waarin die beslissing werd genomen? Was is het verschil tussen die twee zaken?

Liesbeth Verlinden: Ik zal u voorlezen wat ik daarover heb teruggevonden.

Op 16 juni vond een vergadering bij de FGP Brussel plaats. De heer Devillé was daarbij aanwezig, alsook ikzelf en mijn sectiechef. We hebben daar met de FGP besproken hoe we te werk zouden gaan zodra de dossiers aan de politie zouden worden overhandigd. Het was de bedoeling om voor elk nieuw feit of voor elke nieuwe verdachte een aanvankelijk nieuw proces-verbaal op te stellen en om in het moederdossier daarnaar te verwijzen.

Later hebben we met de heer Devillé aan tafel gezeten. Hij liet ons weten bereid te zijn om zijn dossiers over te maken. Een aantal slachtoffers ging akkoord en een aantal slachtoffers hadden hun akkoord nog niet gegeven of hun coördinaten waren niet gekend. We stelden ons ook de vraag over het beroepsgeheim. Initieel hebben mijn sectiechef en ikzelf ons de vraag gesteld of we niet meteen een onderzoeksrechter moesten vatten voor de inbeslagname, althans voor de dossiers die niet op vrijwillige basis konden worden meegegeven. Op dat moment heeft mijn sectiechef het lokaal verlaten om telefonisch overleg te plegen met mensen van het parket.

Ik heb op dat moment de vergadering moeten verlaten. Ik heb hier geschreven: dringende taken in het gerechtshuis. Ik weet niet meer waarom ik terug moest, maar ik heb het einde van de vergadering niet meegemaakt.

Men heeft wel nadien naar mij teruggekoppeld dat de dossiers waarin toestemming werd gegeven, vrijwillig overhandigd zijn. Ik herinner mij dat die dossiers in beslag genomen werden. Wat u zei over het nemen van een kopie, zegt mij niets.

Dat is alles wat ik teruggevonden heb.

Greet Daems (PVDA-PTB): Oké.

De heer Devillé wilde ook niet dat de verhalen van de slachtoffers aan de openbaarheid werden prijsgegeven. Hij dacht dat die onder het beroepsgeheim vielen van de onderzoeksrechters en de magistraten. Herinnert u zich daar nog iets van? Is dat iets wat u hem hebt verteld? Of? Was dat überhaupt...

Liesbeth Verlinden: Wij hebben ons vragen gesteld over het beroepsgeheim. Beroepsgeheim, biechtgeheim. Dat is wat mevrouw Rogge ging

nakijken. Dat was de reden waarom we de inbeslagname even hebben overwogen. Uiteindelijk, als het de bedoeling is verdachten te identificeren, moeten we wel kennis nemen van de verslagen. Het is sowieso niet de bedoeling dat we die namen aan iedereen kenbaar maken, maar ze moeten wel in het dossier komen.

Kortom, ja, er is over beroepsgeheim gesproken.

Greet Daems (PVDA-PTB): Oké. Dank u wel.

Le président: S'il n'y a plus de questions des collègues, je vais remercier Mme Verlinden d'avoir pris le temps de venir témoigner devant cette commission. Nous avons respecté le timing. C'est parfait. Sauf si Mme Verlinden veut encore ajouter quelque chose? (*Non*)

Je vous remercie.

Je vais vous proposer une petite pause technique de cinq minutes, et on enchaîne.

De openbare commissievergadering wordt geschorst van 15.33 uur tot 15.47 uur.

La réunion publique de commission est suspendue de 15 h 33 à 15 h 47.

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Liesbeth Verlinden

Hoorzitting met de heer Wim De Troy, onderzoeksrechter
Audition de M. Wim De Troy, juge d'instruction

Le président: Je vous rappelle qu'en vertu de l'article 4, § 1er, de la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires, telle que modifiée par la loi du 30 juin 1996, la commission d'enquête peut prendre toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle. Elle peut notamment entendre les témoins sous serment.

Avant de vous inviter à prêter serment, je tiens à attirer votre attention sur le dernier alinéa de l'article 8 de la loi précitée, suivant lequel tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites pénales, peut refuser de témoigner (cf. également l'article 14, 3, g), du Pacte international relatif aux droits civils et politiques du 19 décembre 1966, ratifié par la loi du 15 mai 1981). Cela signifie qu'un témoin a le droit de se taire lorsqu'il pense que sa déclaration publique pourrait être ultérieurement utilisée contre lui dans une procédure pénale.

Je vous rappelle en outre que, suivant l'article 9 de cette même loi, tout coupable de faux témoignage sera puni d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privé de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.

Enfin, je vous rappelle que, suivant l'article 3 de la loi précitée, le secret de vos déclarations n'est pas garanti, sauf s'il s'agit de déclarations faites lors d'une réunion à huis clos et pour laquelle la commission s'est engagée explicitement à respecter le secret. De plus, chaque document que vous remettiez à la commission est susceptible d'être révélé.

Après ces précisions, je vous invite à prêter serment en levant la main et en prononçant la formule suivante: "Je jure de dire toute la vérité et rien que la vérité" ou "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen".

De heer Wim De Troy legt de eed af.

Le président: Je vous remercie et vous donne acte de votre prestation de serment.

Nous allons procéder comme pour la précédente audition avec Mme Verlinden. Je vous propose de resituer votre rôle durant le début de cette Opération Calice, et peut-être l'un ou l'autre élément que vous souhaiteriez apporter aux membres de la commission. Je vous en prie, vous avez la parole.

Wim De Troy: Ik ben Wim De Troy. Ik ben in het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie onderzoeksrechter nr. 1, maar dat zult u ongetwijfeld weten.

Alvorens in te gaan op mijn rol in dat gerechtelijk onderzoek, wil ik graag eerst een aantal zaken opwerpen.

Ten eerste, ik heb gelezen in de wet die deze commissie opricht dat de commissie de eventuele verantwoordelijkheden bepaalt en dat ik onder eed getuig. Ik vind dus dat ik genoodzaakt ben om in mijn getuigenis te verwijzen naar stukken in het dossier en zelfs daaruit te citeren, alsook om uit te leggen waarom ik op een bepaald ogenblik bepaalde zaken op een bepaalde manier heb beoordeeld en bepaalde beslissingen heb genomen. Dat kan problemen opleveren, want als ik mij beroep op stukken uit het dossier, ook al gaat het om stukken die niet de grond van de zaak betreffen, zoals feiten van seksueel misbruik of schuldig verzuim, maar eerder stukken die betrekking hebben op de manier waarop het onderzoek is gevoerd, dan nog blijft het probleem dat er over de strafvordering in deze zaak nog geen uitspraak is gedaan en het gerechtelijk onderzoek zelf nog lopende en dus geheim is. Er is daar een tegenspraak tussen geheim en openbaar. Om mij te kunnen verdedigen en mijn uiteenzetting te kunnen geven, zie ik mij genoodzaakt om te verwijzen naar stukken in het dossier. Ik weet niet wat de expert daarvan vindt, maar ik wil na dit verhoor niet worden blootgesteld aan procedures omdat ik stukken uit het dossier citeer.

Een tweede punt, als ik op een bepaald ogenblik toelicht waarom ik bepaalde zaken op een bepaalde manier heb ingeschat en bepaalde beslissingen heb genomen, mag u dat niet zien als een kritiek op de arresten die achteraf door de KI zijn genomen. Ik respecteer de verschillende arresten die in deze zaak zijn gevelde door de KI, ook al hebben ze veel zaken op een andere manier beoordeeld dan ik. Als ik bepaalde zaken uiteenzet, is het dus gewoon om toe te lichten hoe ik op dat ogenblik de zaken zag en is het geen kritiek op de arresten die achteraf zijn geleverd. Ik wil daar toch de nadruk op leggen.

Ik wil ook nog aanstippen dat ik door de Hoge Raad voor de Justitie gehoord ben op 24 november 2023. Dat was een vrijdagmiddag en dat heeft ruim vier uur geduurd. Dat is heel correct verlopen, maar ik heb daar geen schriftelijk verslag van; ik weet zelfs niet of dat bestaat. Het is perfect mogelijk dat ik mij niet alles herinner van hetgeen er gedurende die uren werd gezegd. Ik heb mij een paar keer die bedenking gemaakt toen ik achteraf het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie las, want ik heb

daarin dingen gelezen die – denk ik – niet ter sprake zijn gekomen tijdens het onderhoud dat ik had met de Hoge Raad voor de Justitie.

Mijnheer de expert, is het voor u een probleem dat ik citeer uit het gerechtelijk onderzoek, het strafdossier?

Benoît Dejemepe: Nee.

Wim De Troy: Ik zal nooit namen van slachtoffers of daders geven. Het gaat over stukken die betrekking hebben op de manier waarop het onderzoek werd gevoerd.

Benoît Dejemepe: (...)

Wim De Troy: En ik loop niet het risico achteraf moeilijkheden te hebben daaromtrent?

Benoît Dejemepe: Er is principieel geen bezwaar. De commissie is ook gehouden tot een zekere reserve, tot een beroepsgeheim met betrekking tot informatie die u zou geven over bepaalde mensen. Vooral de privacy van bepaalde mensen is van belang. Een aantal namen – mevrouw Halsberghe, de heer Devillé – zijn gekend in de openbare opinie. Die zijn niet meer geheim.

Le **président:** Monsieur Aouasti, vous souhaitez intervenir.

Khalil Aouasti (PS): Je pense effectivement qu'il n'y a pas de souci, hormis les pièces du dossier. La seule question est de savoir – alors que nos travaux ne sont pas à huis clos pour l'instant – si l'évocation de pièces d'un dossier d'instruction qui, lui, est à huis clos doit nous amener à rester en séance publique ou à passer à huis clos.

Le **président:** Je pense que nous pouvons en tout cas commencer en séance publique avec des questions. Si, à un moment donné, vous estimez qu'au regard de ce qui vient d'être dit, cela risquerait de vous exposer, d'exposer le dossier ou de lui porter atteinte, la commission déciderait alors de passer à huis clos. Sauf si vous estimez d'emblée que tout ce que vous serez amenés à dire peut porter atteinte au dossier ou à tout autre aspect. Nous avons discuté du principe du huis clos préalablement à nos travaux et avons estimé que le principe était la publicité des débats et que le huis clos devait être l'exception.

Monsieur De Troy, si vous estimez que vous allez exposer des pièces du dossier sur tous les points, je pense que nous aurons alors un problème à tenir une séance publique. Je ne sais pas si vous avez une réponse à apporter ou si vous estimez que dès

la première ligne vous serez amené à exposer des documents ou des éléments factuels du dossier...

Monsieur D'Haese, voulez-vous ajouter quelque chose?

Christoph D'Haese (N-VA): Ik wil u zeker niet het woord ontnemen, mijnheer de onderzoeksrechter, maar in limine litis heb ik gewaarschuwd voor wat er thans wordt geargumenteed door degene die voor onze commissie komt getuigen. We bevinden ons in een lopende zaak, een zaak die hangende is. Dat betekent dat er tegenstrijdige belangen zijn. We zitten nu, op dit ogenblik, in een volledig openbare zitting. We hebben in de commissie gevraagd om zo veel mogelijk in openbare zitting te vergaderen, maar als die rechten in het gedrang komen, dan kunnen we overgaan naar een besloten zitting. Dat wordt in limine litis ook door de getuige zelf aangegeven.

Ik zou hier toch kiezen voor de veilige optie en dit achter gesloten deuren doen.

Werner Somers (VB): Ik zou toch vermijden om met gesloten deuren te vergaderen. Dit is mijn voorstel: wanneer er een vraag komt van een van de commissieleden die de heer De Troy noopt uit de biecht te spreken, dan kunnen we die vraag verplaatsten naar een gedeelte met gesloten deuren. Dan kunnen we verdergaan met andere vragen die wel in een openbare zitting kunnen worden gesteld. Ik denk dat dit een betere werkwijze is dan meteen over te gaan naar een zitting met gesloten deuren. Ik neem aan dat niet alle vragen tot bezwaren aanleiding zullen geven.

Axel Weydts (Vooruit): Mijnheer de voorzitter, ik voel bij de verschillende fracties een enorme twijfel over hoe we moeten verdergaan: met gesloten deuren of niet. Bij de regeling van de werkzaamheden heb ik ook verwezen naar de experts. Ik zou dit opnieuw willen doen. Wat denken de experts daarover? Wat is uw advies? Daarvoor bent u hier.

Benoît Dejemepe: Le principe de base est la séance publique. Je rappelle que la commission Dutroux, qui a laissé quelques souvenirs, était en général une commission ouverte au public et même retransmise à la télévision. Des magistrats, et non des moindres, y ont été entendus concernant des dossiers, et cela n'a pas posé de problèmes. Les plus âgés s'en souviennent bien.

Il serait préférable de commencer par une audition en séance publique et si, par hasard, M. De Troy devait faire des déclarations nommément sur certaines victimes – étant donné qu'il n'y a pas d'inculpés renvoyés, nous parlerons plutôt de

victimes –, nous pourrions passer à huis clos. Cependant, si c'est pour nous parler de Mme Halsberghe, de M. Devillé ou de M. Adriaenssens, nous ne devons pas considérer que nous sommes tenus par le secret professionnel étant donné que ces éléments ne sont pas privés mais bien devenus publics. Il ne faut donc pas considérer que nous sommes tenus par le secret professionnel pour des éléments qui sont déjà dans la sphère publique.

Le président: Procédons-nous de la sorte? (*Oui*)

Vous avez la parole, monsieur De Troy.

Wim De Troy: Mijnheer de voorzitter, ik heb ter voorbereiding van dit verhoor of onderhoud het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie erbij genomen. Bij elke paragraaf waarbij ik opmerkingen had, heb ik ze genoteerd per bladzijde.

Ik ben degene die op 21 juni 2010 werd belast met het onderzoek.

Ik geef nu heel kort het volgende mee, daarna kunnen wij daar nader op ingaan.

In het verslag is er sprake van dat ik op dat ogenblik bij de toenmalige procureur des Konings ben uitgenodigd, om daarover te spreken. Hij heeft mij echter eigenlijk bij wijze van hoffelijkheid gewoon gevraagd even langs te komen. Hij vertelde mij dat hij een bijzonder dossier had. Hij achtte het nodig, in plaats van dit louter via schriftelijke weg bij mij te doen toekomen, mij mondeling mede te delen dat het dossier in kwestie aanhangig zou worden gemaakt bij mij als onderzoeksrechter. Ik begreep dat, ik zou dat in zijn plaats ook hebben gedaan. Meer was dat niet.

Ik heb gehoord dat bij de toelichting door de Hoge Raad voor de Justitie voor de vorige commissie daarvan is gemaakt dat mij is uitgelegd wat van mij werd verwacht. Dat is absoluut niet waar. Het betrof gewoon een hoffelijkheidsbezoek, waarbij de procureur des Konings mij meldde dat ik zou worden belast met een bijzonder dossier.

Trouwens, mevrouw Verlinden, die u daarnet hebt gehoord, was daarbij aanwezig. Peter De Waele was ook aanwezig. Hij was immers met een proces-verbaal langsgesgaan op het parket, dat toen heeft beslist het onmiddellijk in onderzoek te brengen. Dat heeft mij de gelegenheid geboden om na het onderhoud Peter De Waele mee te nemen naar mijn bureau om al eens te overlopen wat hij allemaal had vastgesteld in de twee processen-verbaal. Op grond daarvan heb ik dan een aantal beslissingen genomen. Op die manier is het in de praktijk gebeurd.

Ik heb op 21 juni 2010 dus twee processen-verbaal die over Halsberghe gaan.

Eigenlijk begint het voordien al. De oorsprong van alles is een interview met Peter De Waele in *De Morgen* eind april 2010. Daarin zegt Peter De Waele dat hij ooit zijn kaartje aan Rik Devillé heeft gegeven met als boodschap: ik werk op de zedensectie van de federale politie, als er ooit iets is mag u gerust contact opnemen met mij. Hij heeft daar echter nooit reactie op gekregen. Rik Devillé las dat interview en nam daardoor contact op met Peter De Waele om te zeggen dat hij een aantal dossiers had die hij gerust wilde overmaken aan het gerecht of de politie voor exploitatie. Zo is het eigenlijk begonnen. Rik Devillé zei bovendien aan Peter De Waele dat Godelieve Halsberghe, die voorzitter was van de commissie, ook haar dossiers wilde overhandigen aan het gerecht voor exploitatie. Zo is het begonnen. Vervolgens nam Peter De Waele contact op met Godelieve Halsberghe.

In een eerste interview, een kort verhoor, dat op 9 juni 2010 plaatsvond, zei Godelieve Halsberghe, in aanwezigheid van haar nicht Lieve Halsberghe trouwens, dat zij een aantal dossiers had. Ik neem even mijn notities erbij, want het is belangrijk, achteraf is dat namelijk een bron van discussie geweest met betrekking tot de draagwijdte van de saisine. Ik heb alles uitgeschreven.

In het aanvankelijke pv over het verhoor dat Peter De Waele met Godelieve Halsberghe op 9 juni voerde, zegt zij zes zaken.

Ze vermeldt dat zij van 1999 tot 2010 – in de praktijk was dat van 2000 tot 2009 – de voorzitter was van de interdiocesane commissie die klachten wegens seksueel misbruik binnen de pastorale relatie behandelde. Ze zegt dat ze een 30 tot 33 klachten heeft behandeld en dat er in drie vierde van de dossiers een financiële regeling is getroffen.

In een volgend punt haalt ze aan dat ze vanaf 2009 geen antwoord meer heeft gekregen van de kerkelijke autoriteiten. Ze tilt daaraan en geeft aan dat ze geen medewerking meer heeft gekregen. Dat is ook de reden waarom ze op een bepaald ogenblik haar ontslag indiende.

Ze zegt dat ze vijf maanden geleden, in januari 2010 – het verhoor vond plaats in juni 2010 –, de dossiers die ze nog in bezit had aan het Rijksarchief heeft bezorgd. Waarom doet zij dat? Omdat zij bang is dat die dossiers haar ontnomen zullen worden. Zij had schrik dat – dat staat niet letterlijk in dat aanvankelijke proces-verbaal, maar dat zal later nog terugkomen; dat is ook wat Peter

De Waele mij heeft gezegd – de kerk die dossiers zou terugnemen en vernietigen. Dat is de reden waarom zij die dossiers bij het Rijksarchief heeft gedeponeerd.

Zij zegt dus letterlijk in haar eerste verhoor – nu citeer ik uit het aanvankelijke proces-verbaal van dit dossier –: "Ik stel deze dossiers te uwer beschikking voor gerechtelijke exploitatie en eventueel gerechtelijk gevolg. Ik overhandig u nu reeds twee kleine dossiers met betrekking tot" – dan volgen twee namen – "en de rest van de dossiers kan u samen met mij ophalen in het Rijksarchief. Ik overhandig u ook een overzicht van mijn dossiers en andere rapporten."

Dat is het aanvankelijke proces-verbaal. Dat zijn de gegevens, dat is de informatie die in het aanvankelijke proces-verbaal staat. Er is een bijlage bij dat aanvankelijke proces-verbaal, wat zij noemt: *le relevé des plaintes reçues*. Uit dit overzicht van al die klachten blijkt dat een aantal klachten eigenlijk nog lopend is. Zij zal dan zeggen: *Plainte toujours en cours. Il ressort du rapport de la plainte que cette dernière ne peut être considérée comme terminée. Cette plainte n'est pas à considérer comme terminée*. Enzovoort. *Plainte non terminée*. Een bijkomend gegeven bij dat aanvankelijke proces-verbaal, is dat zij haar dossiers ter beschikking van het gerecht stelt en erbij zegt dat een aantal van die dossiers nog altijd lopend is.

Dan is er een tweede proces-verbaal, een navolgend proces-verbaal, dat dateert van 21 juni. Dat bevat eigenlijk een herverhoor van Godelieve Halsberghe op haar verzoek, op 18 juni, dus negen dagen later. Daarin zegt zij eigenlijk: ik wil niet meer vrijwillig mijn dossiers aan u overhandigen, gelet op de vertrouwelijkheid ervan. Zij zegt daarbij ook – ik citeer letterlijk: "De originele dossiers die hoofdzakelijk gaan over seksueel misbruik binnen de kerk bevinden zich nog steeds in het Rijksarchief."

Ik heb gelezen in het rapport van de Hoge Raad voor de Justitie dat hij daaraan toevoegde dat zij bekommerd was om de privacy van de slachtoffers. Dat staat niet in dat proces-verbaal. Dat is een eigen interpretatie van de Hoge Raad, en volgens mij niet de juiste. Het feit dat zij die dossiers niet meer vrijwillig wilde overhandigen, had gewoon te maken met het feit dat zij haar eigen beroepsgeheim niet wilde schenden. Als zij die dossiers zelf overhandigt, riskeert ze klachten wegens de schending van het beroepsgeheim. Als die dossiers in beslag worden genomen, loopt ze dat risico niet. Daarover ging het. Dat is ook een van mijn opmerkingen bij het verslag van de Hoge Raad.

In het navolgende pv wordt verwezen naar verklaringen van Halsberghe die zij niet op papier wou, maar enkel mondeling wilde overbrengen. Ik denk dat de weergave daarvan door de Hoge Raad niet correct is.

Op 9 juni, bij het eerste verhoor, verklaarde zij mondeling dat zij – ik citeer het pv – "weet had van een geheime bergplaats voor de bewaring van gevoelige dossiers rond seksueel misbruik van kinderen in de kerk". Ze zou dit van de kardinaal zelf hebben vernomen, maar weigerde daarover een schriftelijke verklaring af te leggen. Ze zei er tijdens het eerste verhoor wel bij dat ze dit had gehoord "toen ze samen met kardinaal Danneels en twee priesters de Sint-Romboutskathedraal te Mechelen had bezocht. Toen ze voor de met een metalen hek afgesloten crypte stonden, hoorde ze dat daar de geheime dossiers over seksueel misbruik in de kerk lagen."

In het eerste onderhoud op 9 juni verklaart ze daarop uitgebreider te willen ingaan in een verdere ontmoeting. Bij het tweede onderhoud op 18 juni komt ze daar opnieuw mondeling op terug – ze wil opnieuw niet dat dit schriftelijk geacteerd wordt – en verklaart ze dat de info over de gevoelige geheime dossiers in die geheime bergplaats van die twee priesters had gehoord. Ik citeer opnieuw: "De twee priesters die haar vergezelden bij haar bezoek aan de kathedraal bespraken dit uitvoerig met elkaar en zij had dat opgevangen zonder dat die boodschap voor haar bedoeld was".

Die twee vermeldingen over de kathedraal en die twee priesters spreken elkaar mijns inziens niet tegen. Deze kunnen perfect naast elkaar bestaan. Ik meen in het verslag te hebben gelezen dat die verklaringen tegenstrijdig zouden zijn, maar ik ga daar niet mee akkoord. Mevrouw Halsberghe heeft daar gewoon bijkomende info gegeven over een bewust onderhoud en een rondleiding in de kathedraal.

Ze bevestigt sowieso dat ze zeker wist dat er op die plaats dossiers lagen. Dat blijkt uit de twee pv's die bij de vordering voor het voeren van een gerechtelijk onderzoek werden gevoegd. Dat is dus bijkomende info, die ik ook heb en die blijkt uit de stukken gevoegd bij de vordering tot het voeren van een gerechtelijk onderzoek.

Dat is een eerste element dat blijkt uit dat navolgende pv: een nieuw verhoor van Godelieve Halsberghe.

Ze zegt dat een tweede element uit dat navolgende pv is dat Peter De Waele contact heeft opgenomen met het Rijksarchief, met een zekere heer Velle.

Die laatste bevestigde aan Peter De Waele dat de dossiers van mevrouw Halsberghe inderdaad in het Rijksarchief zijn, dat die zich momenteel nog in zijn bureau bevinden en dat ze spoedig gearhiveerd zullen worden.

Een derde element dat uit dat navolgende pv blijkt, is dat Peter De Waele op 18 juni, de dag dat hij Halsberghe opnieuw verhoord heeft, contact heeft opgenomen met de substituut van het parket die verantwoordelijk is voor de zeden. Die laatste heeft gezegd dat het pv per drager zo snel mogelijk naar het parket moest worden gebracht.

Ik ga er uitvoerig op in, maar ik vind dat belangrijk, want dat was achteraf de bron van alle discussie.

Dat is voor mij de vertrekbasis om het onderzoek te voeren: die gegevens die ik heb, uit twee pv's, met een bijlage bij het eerste pv.

Wat blijkt nu, volgens mij, uit die elementen? Op dat ogenblik weet ik trouwens nog niets van Rik Devillé, laat dat duidelijk zijn. Hij werd eerder verhoord en zijn dossiers werden deels vrijwillig overhandigd en deels in beslag genomen door het parket. Dat komt pas nadien.

Op 21 juni heb ik dus informatie dat mevrouw Halsberghe de houding van de kerkelijke autoriteiten ten aanzien van gevallen van seksueel misbruik binnen de kerk aanklaagt. Dat is hetgeen zij doet in die twee processen-verbaal. Ze doet dat op twee manieren. Ten eerste, ze werkt niet mee met haar commissie. Als zij vragen kreeg, antwoordde ze daar gewoon niet meer op – dat is de versie van mevrouw Halsberghe. Ten tweede, ze bewaart geheime dossiers of gevoelige dossiers op een geheime plaats. Dat zijn de twee elementen die mevrouw Halsberghe aanvoert.

Die elementen zullen kort na de huiszoeken trouwens bevestigd worden. Ik weet dat dit achteraf is, maar ik haal het wel aan en ik ben zo vrij om dat aan te halen, al is het maar om aan te tonen dat wat ik aanvankelijk dacht, niet zo lachwekkend of idioot was als sommigen achteraf wel gezegd hebben.

In het begin van het onderzoek blijkt immers het volgende. mevrouw Godelieve Halsberghe werd op 2 juli, dus binnen de eerste week of na een week na de huiszoeken in Mechelen en in Leuven, opnieuw verhoord. Ik citeer opnieuw uit haar verklaring: "In de geschiedenis en in het verloop van de interdiocesane commissie voor de behandeling van klachten wegens seksueel misbruik in pastorale relaties heb ik, alvorens ik mij ontslag indiende, het volgende geconcludeerd. De kerkelijke autoriteiten weigeren de realiteit te

aanvaarden en te onderschrijven. Met spijt in het hart de commissie te hebben opgericht, hebben zij de beslissing genomen de brieven van de commissie omtrent seksueel misbruik, die ik hun liet geworden, eenvoudigweg onbeantwoord te laten, en dit sedert maanden. De commissie waarvan ik voorzitter was, is, gelet op deze houding van de kerkelijke oversten, dan ook de mening toegedaan dat zij in de onmogelijkheid is gesteld haar taak verder uit te oefenen."

Er zal achteraf ook veel te doen zijn over de geestestoestand van mevrouw Halsberghe. De heer Peter De Waele zegt in zijn tweede pv, dat gevoegd is bij de vordering tot het voeren van een gerechtelijk onderzoek, dat als zij het heeft over de kathedraal, over de kardinaal en over die twee priesters, ze soms wat verward overkwam met betrekking tot wat ze nu precies had vernomen van wie. Dat is een element dat achteraf ook uitvoerig aangewend is. Het wordt ook geciteerd in het verslag van de Hoge Raad. Wat niet geciteerd wordt in het verslag van de Hoge Raad is dat de verbalisanten of de enquêteurs die mevrouw Halsberghe op 2 juli verhoord hebben, dus een paar weken na haar twee verhoren bij de heer Peter De Waele, zeggen dat ze zeer helder van geest is, zeer vief en op alle vragen heel snel kan antwoorden.

Mevrouw Halsberghe bevestigt dus de houding van de kerkelijke autoriteiten tegenover haar commissie.

Wat die geheime dossiers betreft, helemaal op het einde, in 2021, geloof ik, zullen op vraag van de laatste onderzoeksrechter opnieuw notulen van de bisschoppenconferentie gevoegd worden bij het dossier – u zult die terugvinden in karton 102 of 103. Die stukken zijn achteraf vrijwillig door de kerk toegevoegd. In punt 4.2 van de notulen van de bisschoppenconferentie van 10 juni, de dag dat er in de pers werd gesproken over het zogenaamde protocol tussen het College van procureurs-generaal en de commissie-Adriaenssens over de werking van die commissie, staat: "*Les archives secrètes des diocèses ne seront pas transmises à la commission, mais la liste des personnes ayant un dossier à leur nom sera transmise.*" Dat bevestigt volgens mij ook dat er geheime archieven zijn. Ik kan dat letterlijk lezen in de notulen van de bisschoppenconferentie van 10 juni.

Toen we daar in Mechelen waren voor de huiszoeking, was er daar toevallig ook een bisschoppenconferentie aan de gang in de Refuge, een bijgebouw van het aartsbisshoppelijk paleis. Ik heb aan iedereen die aanwezig was gevraagd om te verzamelen in de centrale plaats. Ik heb de regels toegepast die iedereen altijd toepast bij een

huiszoeking: telefoons afgeven, geen contact en wachten zolang de huiszoeking duurt. In de notitieboekjes die we toen hebben gevonden, wordt ook verwezen naar een geheim archief.

Op 6 juli houden we een confrontatie tussen Godelieve Halsberghe en Godfried Danneels. Daarin wordt ook verwezen naar die geheime archieven. Achteraf wordt vrij snel bevestigd dat wat mevrouw Halsberghe zegt en wat ik moet beoordelen niet zomaar uit de lucht gegrepen is. Er bestaan dus wel degelijk geheime archieven.

Op een bepaald ogenblik vraag ik om Rik Torfs twee keer te verhoren: een keer over de pers – daar kom ik straks op terug – en een keer over canoniek recht, de kerkelijke structuur en de bevoegdheden. Die verhoren bevinden zich ook in het dossier. Rik Torfs zal het ook hebben over de verplichting voor de kerkelijke autoriteiten om geheime archieven te hebben en wie daartoe al dan niet toegang heeft.

Dus dat is mijn eerste element.

Ik ga even terug in mijn notities.

Op basis van die elementen die ik hier uitvoerig heb uiteengezet, beslis ik op 21 juni om de dossiers die door de interdiocesane commissie behandeld worden in beslag te nemen en ook te gaan zoeken naar die gevoelige, die geheime dossiers. De twee elementen die ik heb teruggevonden, heb ik in de pv's gevonden bij wat wij 'de groene vordering' noemen, de vordering tot het voeren van een gerechtelijk onderzoek. Dat ik de dossiers van Halsberghe in beslag neem, heeft nooit enig punt van discussie gevormd. Dat werd trouwens ook uitdrukkelijk gevraagd door het parket.

Waarom heb ik ook besloten om de dossiers van Adriaenssens in beslag te nemen? Wel, ik had daar eigenlijk drie redenen voor. De eerste reden was dat het, volgens mij, geen andere commissie was. Het was nog steeds dezelfde commissie met gewoon een andere voorzitter, die ook nog altijd onder het gezag stond van de katholieke kerk en waarvan de voorzitter benoemd werd door de katholieke kerk of de kerkelijke autoriteiten, erdoor ontslagen kon worden enzovoort en aan wie die commissie verslag moest uitbrengen. Dat was een punt. Voor mij was dat een en dezelfde commissie, zo heb ik het op dat moment beoordeeld. De tweede reden waarom ik vond dat ik ook naar Adriaenssens of naar Leuven moest voor die dossiers, was omdat Halsberghe uitdrukkelijk had gezegd: van mijn dossiers zijn er nog altijd die lopende zijn. *Les plaintes en cours*, zoals ze het zei. De derde reden is dat die commissie sowieso

een orgaan is dat, hoe men het ook draait of keert, afhangt van de katholieke kerk. Daarbij twijfelde ik eraan of die commissie, die alle gevallen aan Justitie moest melden, dat wel zou doen.

Met betrekking tot mijn twijfel, op 2 juli wordt Peter Adriaenssens voor een eerste keer verhoord. Wat zegt hij onder meer in zijn verhoor? Het gaat over een bepaald dossier. "Op uw vraag waarom dit dossier niet naar Justitie werd doorgestuurd: aangezien het misdrijf bezit kinderporno niet verjaard was, kan ik u zeggen dat dit wel een optie was, maar dat we ons eerst bekommerden om de toestand van het slachtoffer, wetende dat de vrouw geregeld in de psychiatrie verbleef en nog maar zes maanden ontslagen was na een opname van vijf jaar. We wisten ook dat de priester inmiddels apart woonde en niet meer in de school."

Dat is een voorbeeld dat volgens mij bevestigt dat de commissie niet automatisch alle dossiers, die eigenlijk naar Justitie moesten worden verstuurd, naar Justitie doorstuurde en dat ze een eigen appreciatie had over wat ze doorstuurde en wat ze eerst nog verder zelf behandelde.

Over het protocol dat bestond tussen het College van procureurs-generaal en Peter Adriaenssens heeft een bijzondere commissie van uw Parlement dertien of veertien jaar geleden een rapport geschreven. De meningen daarover liepen uiteen of dat nu een overeenkomst was tussen Justitie en de commissie-Adriaenssens of niet. Ik ga daar niet op in, uiteraard niet, maar wat door niemand werd betwist, ook vandaag niet, is dat ik als onderzoeksrechter niet door dat protocol gebonden was.

Ik citeer opnieuw Peter Adriaenssens in het begin van dat gerechtelijk onderzoek – ik heb het volgende als een bijlage geciteerd; ik kan er straks op terugkomen, indien u dat wilt. Peter Adriaenssens verklaart, ook in de pers, vrij snel, begin juli zelfs al, het volgende: "We hadden als commissie niet alleen de bedoeling om de klachten te behandelen van de personen die van oordeel waren dat zij slachtoffer waren van seksueel misbruik door priesters en andere geestelijken, we wilden ook onderzoeken welke houding de kerk daartegen had aangenomen."

Hij verklaarde ook dat het enige dat hij anders wou doen dan Justitie, was een andere term te gebruiken. Hij wou niet het begrip 'schuldig verzuim' gebruiken, dat was immers een juridisch begrip en hij was geen jurist. Hij en de commissie waren ook geen rechtbank. Zij wilden een andere term gebruiken, die echter op hetzelfde neerkomt. Zij zouden de term 'ethisch onverantwoord gedrag' gebruiken in plaats van 'schuldig verzuim'.

Hij verklaart dus zowel in het gerechtelijk onderzoek als in de pers uitdrukkelijk dat zij alles zelf wilden doen. Hij wilde Danneels daarmee confronteren. Er waren trouwens al afspraken gemaakt ter zake. Hij wou hem ter verantwoording roepen en hem vragen wat diens houding was ten opzichte van alle klachten in kwestie. Hij wou hem vragen van welke klachten hij kennis had en wat hij met die klachten had gedaan.

Het eerste punt dat ik dus beslis, is dat de dossiers van de commissie-Halsberghe-Adriaenssens in beslag moeten worden genomen.

Het tweede punt dat ik beslis, is dat wij ook naar Danneels moeten gaan. Hij wordt immers vernoemd door Halsberghe als degene die van haar info heeft gekregen en daar niets mee heeft gedaan. Ik wil dat controleren. De experts zullen beamen dat ik in mijn hoedanigheid van onderzoeksrechter à charge en à décharge moet werken. Ik ben dus niet met de bedoeling gegaan, om wie dan ook te pakken. Integendeel, mijn bedoeling was een objectief onderzoek te voeren, om na te gaan of er bij Danneels eventueel ook elementen à décharge zijn. Halsberghe verwijt Danneels immers dat hij niets doet. Klopt dat? Misschien zouden wij bij Danneels zaken vinden waaruit zou blijken dat hij wel acties heeft ondernomen.

Ik moet dus naar Danneels, ik ben van mening dat ik dat moet doen. Op dat ogenblik bereiden wij ons voor op de huiszoeking. Danneels is ingeschreven op de Wollemarkt in Mechelen, in het aartsbisdompaleis, meen ik. Wij gaan daar naartoe omdat wij menen dat Danneels daar woont. Hij woonde daar echter niet meer, maar dat wisten wij niet. Hij woonde op een andere plek en had dat nog niet doorgegeven. Wij zijn diezelfde dag dus met Danneels naar het appartement gegaan waar hij op dat moment verbleef.

Le président: Monsieur De Troy, l'objectif est de faire une courte introduction pour resituer le rôle qui était le vôtre, et vous avez même cité quelques actes que vous avez posés, mais aussi de donner un maximum la parole aux membres pour qu'ils vous interrogent sur certains points. Je vous laisse encore quelques minutes pour conclure de manière à ce que toute l'audition ne se passe pas sur un rétroacte de ce qui a été fait. C'est de cette manière que nous avons procédé avec votre prédécesseure et cela s'est plutôt bien passé.

Wim De Troy: Excuseer daarvoor.

Sophie De Wit (N-VA): Mag ik een suggestie doen? Op zich vind ik het namelijk wel interessant, en we willen natuurlijk ook vragen stellen.

Misschien is er een mogelijkheid om gaandeweg even in te pikken? Misschien kunnen we zo de twee zaken samenbrengen.

Axel Weydts (Vooruit): De werkwijze is voor mij minder belangrijk, maar wat de heer De Troy hier vertelt, vind ik zeer interessant, ik was geboeid aan het luisteren. Ik zou dus het liefst willen dat hij doorgaat en desnoods komt de heer De Troy, als dat kan, nog eens terug op een later tijdstip om onze bespreking verder te zetten.

Wim De Troy: Als u zegt dat u liever vragen stelt, is dat uiteraard geen probleem voor mij.

De reden waarom ik er evenwel zo in detail op inga, is precies omdat wat ik heb beslist achteraf de bron is geworden van alle procedures. Dat is nadien allemaal ter discussie gesteld en heeft achteraf tot andere inzichten geleid. Vandaar dat ik mij de vrijheid veroorloof om meteen te stellen hoe ik op dat ogenblik de zaken beoordeeld heb.

Ik zal proberen het nu korter te houden.

Naar Brussel, voor het Rijksarchief. Naar Leuven, voor Adriaenssens. Naar Danneels, in Mechelen, ten eerste om te kijken wat we bij hem vinden en ten tweede voor de geheime, gevoelige dossiers. Dat zijn de beslissingen die ik toen nam.

Een tweede beslissing die ik moest nemen – het is op dat moment 21 juni, net voor de vakantie –, was of we alles nog voor 1 juli zouden doen, dan wel wachten tot in september, of het in de grote vakantie aanpakken, met dien verstande dat het dan moeilijk te organiseren valt.

Ik heb geoordeeld dat de zaak spoedeisend was. Waarom? Ik had daar verschillende redenen voor.

Ten eerste, toen ik met Peter De Waele naar mijn bureau ben gegaan na dat korte onderhoud bij de procureur des Konings, heeft Peter De Waele me gezegd dat hij al een afspraak had gemaakt met de heer Velle van het Rijksarchief om die dossiers daar op te halen. Ik kende de heer Velle niet. Het enige dat ik wist was dat mevrouw Halsberghe haar dossiers in januari aan het Rijksarchief had gegeven en dat de heer Velle zei dat die dossiers nog altijd in zijn bureau lagen. Persoonlijk vond ik dat niet normaal. Die dossiers hadden al gearchiveerd moeten zijn. Het feit dat die dossiers nog in zijn bureau lagen, noopte mij tot voorzichtigheid. Ik zei dat het oké was dat die afspraak was gemaakt, maar dat we snel moesten handelen en onmiddellijk naar Leuven en Mechelen moesten gaan. Daarom hebben wij op heel korte tijd een soort marsorder georganiseerd en die huiszoekingen in gereedheid gebracht.

Peter De Waele had van Halsberghe ook mondeling gehoord dat de kerk haar archief wilde recupereren, dat blijkt ook uit navolgende stukken. Als u daar vragen over hebt, kan ik daar dieper op ingaan. Ik wou de kerk niet de mogelijkheid bieden, als ze te horen kreeg dat de dossiers van Halsberghe bij het Rijksarchief in beslag waren genomen, om eventuele compromitterende stukken weg te maken. Met dat argument is achteraf ook gelachen, maar ik had in het dossier enkele stukken die vrij snel terugkwamen. Bijvoorbeeld, op 13 juli zal de procureur-generaal aan de procureur des Konings een brief van een bepaald persoon sturen, die schrijft: "Ik wil u melden dat mevrouw Halsberghe, de voorganger van Peter Adriaenssens als voorzitter van de commissie voor de behandeling van klachten wegens seksueel misbruik in pastorale relaties, haar dossiers ergens op een veilige plaats in Brussel heeft ondergebracht uit vrees dat de kerk ze zou doen verdwijnen. Ze deed dat nadat ze een anonieme telefonische waarschuwing had gekregen met de melding dat de dossiers bij haar niet veilig waren. Omdat ik niet weet of het gerecht daarvan op de hoogte is en ook niet welke dienst ik daarvan moet berichten, hoop ik dat u dat aan de bevoegde persoon zult doorgeven." Ik zal de naam van de persoon niet vermelden. Als u dat wenst, kan ik dat doen achter gesloten deuren. Het is dus een brief van iemand die zei dat Halsberghe echt schrik had dat de kerk haar archief zou wegnemen. Dat is de tweede reden waarom ik vond dat er snel gehandeld moest worden.

De derde reden is dat het parket zelf aan Peter De Waele vraagt, wanneer hij melding maakt van zijn navolgende pv, om dat onmiddellijk per drager te brengen aangezien het parket dit onmiddellijk in onderzoek wilde steken.

Al die redenen maken dat ik besloot om die bepaalde inbeslagnames te doen en wel onmiddellijk omdat er spoed is.

Dat is de start van alles.

Ik zal mijn uitvoerige inleiding hier stoppen en ik sta graag ter beschikking voor al uw vragen.

Le président: Chers collègues, comme convenu juste avant, nous allons procéder dans l'ordre inverse des groupes.

Nous faisons la même chose. Nous revenons sur des thèmes et si différents groupes veulent intervenir sur un même thème, concentrons les questions. Je répète cela aussi pour M. De Troy: une fois que ce thème est vidé, nous passons alors au thème suivant pour essayer de garder une

certaine organisation dans nos travaux.

Monsieur Van Hecke, je vous en prie.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer De Troy, dank voor uw inleiding.

Hoe liep het onderzoek voor u? Hoe liepen de contacten met de andere actoren? Uit het rapport blijkt dat de procureur des Konings een belangrijke rol heeft gespeeld, alsook het parket-generaal. Van in het begin werd er een zeer intense briefwisseling opgestart tussen het parket-generaal en de procureur toen de huiszoekingen werden uitgevoerd.

Een van de doelen van deze onderzoekscommissie is om te controleren of het onderzoek op een normale manier is verlopen dan wel of er druk werd uitgeoefend. Wordt er in de periode waarin u het onderzoek voerde op bepaalde momenten druk uitgeoefend door het parket-generaal, door de kerkelijke overheden of door advocaten of zijn er abnormale dingen gebeurd?

Op basis van uw antwoord zal ik eventueel bijkomende vragen stellen.

Wim De Troy: De procureur des Konings was aanvankelijk mijn contactpersoon. Met de procureur des Konings zelf, de korpsverste, heb ik alleen contact gehad op 21 juni. Dat was dat korte onderhoud in zijn bureau over het feit dat er een onderzoek kwam. Voor de rest heb ik contact gehad met Liesbeth Verlinden, die u net hebt gesproken, en haar sectiechef. Ik had alleen contact met hen. Ik had geen contact met de procureur-generaal, dat is trouwens ook niet gebruikelijk. Dat is tussen de procureur des Konings en de procureur-generaal. Ik had contacten met de federale procureur wegens het embargo. We hadden een verschillende visie op dat embargo, maar dat betekent niet dat dit het onderzoek zou hebben bemoeilijkt of dat ik dit als druk zou hebben ervaren.

Mijn samenwerking met de federale procureur en het federaal parket is altijd, ook later, vlekkeloos verlopen.

Ik heb aan de Hoge Raad voor de Justitie gemeld dat mijn relatie met mijn collega Calewaert slecht was vanaf dag 1 dat ik op het onderzoek werkte. Dat heeft echter geen enkele invloed gehad op het onderzoek. Het feit dat ik, al jaren trouwens, een slechte relatie met iemand had, was er, maar dat zorgde niet voor druk. Dat heeft mij niet beïnvloed.

Over de advocaten kan ik meegeven dat de contacten met meester Keuleneer in het begin vrij

onaangenaam waren. Hij contacteerde mij en mijn griffier telefonisch. Ik heb hem tijdens een telefonisch onderhoud ergens eind juni ook gezegd dat als hij op die manier tegen mij sprak, ik onze contacten voortaan uitsluitend schriftelijk zou laten verlopen. Zij zijn daarna ook uitsluitend schriftelijk verlopen.

Dat gegeven heeft echter geen invloed gehad op mij. Ik kan alleen maar akte nemen van het feit dat hij op een bepaald moment die houding heeft aangenomen. Dat hij op een bepaald moment is begonnen met zijn brieven altijd in kopie naar de minister van Justitie en naar de procureur-generaal te sturen, had ik nog nooit meegemaakt. Dat heeft echter ook geen invloed gehad op mijn manier van werken.

Voor zover er druk was, zou ik, als iemand druk op mij zou hebben uitgeoefend, daarvan een proces-verbaal hebben opgesteld, niet meer en niet minder.

Het enige wat het onderzoek heeft beïnvloed, zijn de arresten van de KI. Dat is alles voor mij. Ik kan alleen voor mijzelf spreken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): De zaak is inderdaad vrij snel voor de KI gebracht. Hebt u dat ooit meegemaakt, dat er zo snel in een onderzoek een dergelijke procedure werd opgestart door het parket-generaal?

Wim De Troy: Ik had dat nooit meegemaakt, maar dat betekent niet dat het nooit gebeurd was. Voor mij was het de eerste keer.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik heb nog een vraag over uw contacten met de politie.

U hebt gesproken over Peter De Waele. Ik neem aan dat u meermaals met hem hebt samengewerkt, ook in andere dossiers. Hoe ervaart u de samenwerking met de federale politie en meer specifiek het team van Peter De Waele.

Wim De Troy: Ik denk dat die samenwerking heel goed was. Dat is althans mijn perceptie, met Peter De Waele, ook met Anne Beeckman, niet te vergeten. Er is in dat dossier gigantisch veel werk verzet, ook wetende dat het resultaat of de uitkomst waarschijnlijk pover zou zijn. Qua inzet, middelen en verwachte uitkomst zijn er weinig dossiers waar zo veel is op ingezet, wetende dat het waarschijnlijk weinig zou opbrengen. Er is heel veel werk verzet door Peter De Waele, door Anne Beeckman en door alle collega's die hem hebben geholpen.

Van in het begin heb ik gezegd: we moeten open

zijn tegen elkaar, want het is een gevoelig dossier. We mogen voor elkaar niets achterhouden, want anders rijden we ons vast.

Wat wel gewogen heeft, was de persaandacht. Ik heb het dossier opnieuw gelezen. Ik had van in het begin ook gevraagd om een persmap aan te leggen, om een overzicht van de pers te maken, om een idee te geven van hoe die periode in de pers beleefd werd. Toen ik dat opnieuw las, schrok ik opnieuw van hoe vaak en hoe veel maanden aan een stuk dit elke dag in het nieuws kwam. Zoiets weegt.

Nu kom ik op een ander punt dat een vrij bepalende rol heeft gespeeld, volgens mij, in het verloop van het onderzoek en dat is de pers, meer bepaald op 24 juni 2010.

Op het ogenblik dat ik tegen Peter De Waele zei "Kom, we gaan snel huiszoeken doen, over een paar dagen. We gaan naar Mechelen.", hebben wij bij wijze van spreken dag en nacht gewerkt om dat allemaal in orde te brengen, met een heel team. Ik stond erop, er mocht absoluut niet gelekt worden. Het moest in het grootste geheim gebeuren. Ik heb geen enkele, maar dan ook geen enkele aanwijzing dat iemand iets gelekt zou hebben naar de pers.

Ik zie het nog steeds voor mij, ik was onderweg, van Brussel naar Mechelen, samen met de heer Peter De Waele en met mijn griffier, met een auto van de politie. Wij waren bijna in Mechelen toen wij telefonisch bericht kregen van mensen die al ter plaatse waren en die zeiden dat er mensen met camera's stonden voor het aartsbisshoppelijk paleis, die hun materiaal aan het inpakken waren, na iets gefilmd te hebben. Ik heb bij onze aankomst de heer Rik Torfs niet gezien. Ik heb ook niet gezien dat er een interview gebeurde. Wij zijn het aartsbisshoppelijk paleis binnengegaan. Anderen, politiemensen, hebben dat wel gezien. Later kwamen VRT en VTM, met iedereen in hun zog, Nederlandstalig en Franstalig. Van in het begin werd mij dat verweten.

Mijnheer Van Hecke, de federale procureur mag mij tegenspreken, maar hij wilde vrij snel van dat embargo af, omdat hij het vervelend vond dat ik met grote zichtbaarheid huiszoeken was gaan doen in Mechelen. Velen voelden zich geroepen om daarover uitspraken te doen. Politici, ook notoire vrijzinnigen, zeiden dat het eigenlijk niet kon dat iemand zo de kerk trof, er huiszoeken ging doen met camera's in zijn zog. Ik voelde meteen aan dat het niet goed zat, dat ik moest kunnen aantonen dat het een heel spijtige samenloop van omstandigheden was.

Ik heb de heer Rik Torfs laten verhoren. Op 14 juli

werd hij verhoord. Hij zei letterlijk dat hij daar was voor een interview over mevrouw Marianne Thyssen, die was afgetreden als cd&v-voorzitter. Hij zei dat hij van Brussel naar Antwerpen moest en dat het interview daarom daar is gebeurd. Het betrof de regionale televisiezender, twee dames van de regionale televisiezender. De heer Rik Torfs zei dus letterlijk in dat verhoor dat hij de VRT, de heer Kris Hoflack, op de hoogte bracht. De twee dames van de regionale televisiezender zeiden dat zij naar VTM belden. Zo ging heel de bal aan het rollen.

Tot in het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie spreekt men daarover in voorwaardelijke wijs, alsof men dat niet wil aannemen. Dat stoort mij een beetje. Uit het dossier en uit het onderzoek blijkt dat wij de pers niet hebben ingelicht, dat het puur toeval was. Dat wij daar, maar dan kom ik op een ander punt terecht, geen medewerking krijgen en het uitgebreide archief ontdekken, wordt allemaal gefilmd. Het is dan al namiddag en al die camera's staan daar en wij kunnen daar niets tegen doen. Ik heb de pers niet ingelicht, de politie ook niet. Dat is door Torfs en door die dames van de regionale televisie gebeurd. Dat heeft mij achtervolgd. Dat werd ook aangevoerd in argumenten voor de KI, maar zo is het niet gegaan.

De druk van de pers is er altijd wel geweest, maar dat heeft mij er niet van weerhouden om verder te doen en te blijven werken. Dat was echter het onaangename aspect van het onderzoek.

Axel Weydts (Vooruit): Ik wil daar even op verdergaan. U zegt dat al die externe zaken geen invloed hebben gehad op uw werk, dat u uw werk altijd hebt verder gedaan. Ik neem dat zeker aan, maar op een bepaald moment nam u wel ontslag.

Wim De Troy: Ik heb geen ontslag genomen. Dat staat in het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie. Mijn mandaat liep af en ik heb geen vernieuwing gevraagd, maar dat had niets te maken met operatie Kelk.

Axel Weydts (Vooruit): Hoe moet ik uw uitspraak in *De Standaard* van "de maat is vol" dan kaderen?

Wim De Troy: Ik heb nooit met de pers gesproken. U zult van mij geen enkel interview vinden. Wat de pers schrijft, is de verantwoordelijkheid van de pers, niet de mijne.

Ik heb geen ontslag genomen. Ik heb om andere redenen gezegd dat ik geen vernieuwing van mijn mandaat wilde. Dat is alles en dat heeft niets te maken met operatie Kelk. De onderzoeken van de Hoge Raad voor de Justitie hebben ook die link gelegd, maar ik heb dat nooit gezegd voor de Hoge

Raad, dus dat is zijn verantwoordelijkheid. Ik ontken dat.

Axel Weydts (Vooruit): Dat is belangrijk om weten.

Werner Somers (VB): Mijnheer De Troy, klopt het dat uw ontslag te maken had met het feit dat uw griffier niet mocht terugkeren?

Wim De Troy: Mijnheer Somers, ik zal daarop niet ingaan, maar ook dat heeft er niks mee te maken.

Greet Daems (PVDA-PTB): Mijnheer De Troy, daarnet kwam de vraag of u het al vaak had meegemaakt dat het parket-generaal meteen na de huiszoeken vragen stelde en vroeg om het dossier door te sturen met het oog op een controle van de regelmatigheid van de procedure. Heeft dat een invloed gehad op het onderzoek? In het dossier van de Hoge Raad voor de Justitie staat immers dat het dossier een geruime tijd niet te uwer beschikking was.

Wim De Troy: Mevrouw Daems, op dat ogenblik was het dossier nog niet gescand. Wij zijn dan nog in 2010.

Op 2 of 3 juli 2010 krijg ik de vraag van het parket om het dossier aan het parket te bezorgen, omdat de procureur-generaal het wou hebben. De vraag kwam er op een vrijdag. Op een maandag, 5 of 6 juli 2010, bezorg ik het dossier. Het is dan maandenlang weggebleven. Ik heb het maandenlang niet meer gehad. Ik ben echter blijven voortwerken.

Dat was inderdaad ongebruikelijk. Zoals ik het heb meegemaakt en zoals ik de zaken ken, wordt in principe de controle op de regelmatigheid en de rechtmatigheid van een onderzoek op het einde van het onderzoek gedaan. Ik heb er begrip voor dat die controle in het begin werd gedaan. Het betrof immers een bijzonder en een gevoelig dossier. Dat kan dus ook noodzaken tot bijzondere maatregelen.

Axel Weydts (Vooruit): Mijnheer De Troy, ik heb een vraag over de algemeenheid van de introductie, die precies plots werd afgebroken. Ik bekken dat ik verwachtte dat ze nog wat langer zou hebben geduurd. U had in het begin immers aangegeven dat u heel wat opmerkingen had bij het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie. Dat verslag telt 76 bladzijden.

Bent u op een bepaald moment gewoon gestopt met opsommen of zijn er nog opmerkingen die u niet ten berde hebt gebracht en waarachter wij nu moeten vissen via vragen? Kunt u ons die

opmerkingen alsnog bezorgen? Immers, voor een rapport van 76 bladzijden leek mij uw inleiding korter te zijn dan ik had verwacht.

Wim De Troy: Ik heb een aantal opmerkingen: over dingen die volgens mij materieel onjuist of onvolledig zijn, over conclusies die volgens mij niet getrokken kunnen worden. Ik heb ze allemaal neergeschreven, telkens met het paginanummer erbij en met mijn opmerkingen. Ik ben niet aan tijd gebonden, maar dit kan een hele tijd in beslag nemen.

Axel Weydts (Vooruit): Voor ons is het wel superbelangrijke informatie. Wij moeten ons vooral beroepen op het rapport van de Hoge Raad voor de Justitie. Dat is onze belangrijkste bron van informatie als Parlements lid. Het interesseert mij en onze fractie alvast heel erg te weten welke die feitelijke onjuistheden zijn en welke die opmerkingen zijn die u er inhoudelijk op geeft. Ik weet niet of die hier mondeling opgesomd moeten worden of dat wij ze op een andere manier kunnen verkrijgen, maar het zijn wel dingen die ons, als onderzoekscommissie, toch zouden moeten interesseren.

Zij kunnen ook schriftelijk worden overgedragen aan het commissiesecretariaat, zodat wij er een volgende keer op terug kunnen komen. Ik vind dat zeer belangrijke informatie.

Werner Somers (VB): Ik meen dat die zaken vanzelf boven zullen komen drijven naar aanleiding van de vragen van de commissieleden. Mochten er daarnaast nog zaken zijn die volgens de heer De Troy niet juist zijn, zaken die vermeld staan in het verslag van de Hoge Raad voord de Justitie, kan hij die informatie nog altijd bezorgen aan de commissie.

Er zijn enkele zeer duidelijke pijnpunten die worden opgesomd in het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie waar ongetwijfeld tal van leden vragen over zullen willen stellen.

Axel Weydts (Vooruit): Mijnheer De Troy, bent u bereid uw opmerkingen schriftelijk aan ons te bezorgen?

Wim De Troy: Ja.

Axel Weydts (Vooruit): Dan lijkt mij dat sowieso informatie die wij moeten hebben, collega's. Wij kunnen daar dan later op terugkomen.

Le **président:** M. De Troy les remettra au secrétariat et nous vous les transmettrons par la voie classique pour que chacun puisse en prendre connaissance.

Y a-t-il une autre question, un autre sujet, ou un complément? Peut-être voulez-vous prendre connaissance de ces remarques? Il se pourrait que nous continuions ce débat après avoir pris connaissance de l'ensemble de ces remarques. La parole est à Mme De Wit.

Sophie De Wit (N-VA): Mijnheer de voorzitter, ik heb vragen over een volgend thema.

In het geheel is het misschien een detailvraag en het staat misschien ook in de nota die de heer De Troy ons zal bezorgen, maar in september 2010 heeft de raadsman van de burgerlijke partijen inzage gevraagd in het strafdossier. Die inzage is verleend. Het openbaar ministerie is tegen die toelating tot inzage in beroep gegaan. Desondanks bleef de inzage verleend, tenzij u (*de spreker bedoelt mijnheer De Troy*) nu zegt dat dat niet klopt.

Werner Somers (VB): Mijnheer de voorzitter, ik had nog een vraag, met name over een tegenstrijdigheid die daarstraks ook al aan de oppervlakte kwam toen mevrouw Verlinden hier was. Het gaat meer bepaald over de uitbreidende schriftelijke vordering die zij heeft genomen op 25 juni. De heer De Troy heeft het reeds in zijn inleidende uiteenzetting uitvoerig gehad over de huiszoeken die hebben plaatsgevonden op 21 juni en op 24 juni, waarbij hij vrij diepgaand is ingegaan op de verklaringen van mevrouw Halsberghe, dat er wel degelijk redenen waren om reeds in die fase van het onderzoek over te gaan tot huiszoeken in onder meer het aartsbisshoppelijk paleis te Mechelen.

Er is daarstraks door mevrouw Verlinden gezegd dat in haar herinnering de uitbreidende vordering op 25 juni er op uitdrukkelijk verzoek van de heer De Troy was gekomen. In het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie lezen we dat de heer De Troy dat ontkent.

Vandaar dat ik u vraag hoe de vork nu juist in de steel zit. Is het inderdaad zo, mijnheer De Troy, dat u zelf hebt gevraagd om een uitbreiding van de saisine, of is dat het parket zelf geweest dat het initiatief heeft genomen tot het nemen van een uitbreidende vordering?

Wat vindt u van de kritiek dat er met die uitbreidende vordering van 25 juni 2010 minstens de indruk wordt gewekt dat men achteraf iets heeft proberen recht te zetten, dat er als het ware sprake is van een rechtvaardiging post factum van de huiszoeken die de dag voordien, op 24 juni 2010, waren verricht in Mechelen en Leuven?

Wim De Troy: Die vraag is ook aan bod gekomen bij de Hoge Raad voor de Justitie. Ik heb toen inderdaad gezegd dat ik geen bijkomende vorderingen heb gevraagd. Ik heb dan het verslag gelezen van de Hoge Raad waarin dat wordt tegengesproken door mevrouw Verlinden. Ik ben aan mezelf beginnen te twijfelen, maar ik blijf bij mijn versie dat ik dat niet gevraagd heb. Ik kan me dat echt niet herinneren. Wanneer zoiets gevraagd wordt, wordt dat normaal gezien ook per kantschrift gedaan. Ik ben gaan zoeken naar een kantschrift van mij, maar ik heb dat niet gevonden. Ik heb dat dus niet gevraagd.

Ik was wel verwonderd over de kwalificaties, zowel bij de inleidende vordering als bij de bijkomende vorderingen. Het gaat tweemaal over soortgelijke feiten, dossiers, die hetzij door de commissie, hetzij door Rik Devillé behandeld werden. Het ging over mensen die kwamen klagen en eigenlijk dezelfde houding hebben tegenover Justitie. In het ene geval wordt dat gekwalificeerd als aanranding van de eerbaarheid en in het ander geval als schuldig verzuim, terwijl er eigenlijk feitelijk geen verschil is tussen beide.

Ik vond de kwalificatie van de eerste vordering dus wel raar, maar ik heb mij altijd gebaseerd op het feit dat ik met feiten belast ben, niet met een kwalificatie. Een kwalificatie is altijd iets voorlopigs, dat kan altijd aangepast worden. Die feiten werden op dat ogenblik op die manier gekwalificeerd, maar ze waren wat ze waren.

Ik heb nu heel uitvoerig gezegd welke elementen in die twee pv's zaten, elementen die tot bepaalde beslissingen hebben geleid. Ik zal het nu hebben over het idee dat er iets moest worden rechtgezet wat verkeerd gelopen was.

Ik was ten eerste absoluut niet van mening dat wat ik gedaan had, onwettig was. Als ik al bijkomende vorderingen zou hebben gevraagd, was dat niet om iets recht te zetten. We waren immers een dag later en zelfs het parket-generaal had nog niets ondernomen op dat ogenblik. Dus iets gaan rechtzetten, neen, absoluut niet.

Ten tweede moet er ook een beetje inlevingsvermogen zijn in die dag van 24 juni. Er werd verweten dat de dozen uit de ramen werden gegooid. Een vorig lid had gezegd dat we toch liftjes hadden kunnen gebruiken. Ik kan daar straks op terugkomen. U moet echter weten dat het die donderdag 24 juni extreem warm was en dat de dag heel lang heeft geduurd. Medewerking hebben we omzeggens niet; we moesten alles zelf doen.

Op dat ogenblik was het mijns inziens niet meer

dan normaal dat de aanwezige parketmagistraat geen bijkomende vorderingen nam, omdat hij toen geen overzicht had. Hij kon die dozen niet openen. Die bijkomende vorderingen werden de daaropvolgende dag genomen, maar dat had evengoed op de dag zelf kunnen gebeuren. In het verslag van de Hoge Raad staat ook dat de aanwezige parketmagistraat geen bijkomende vorderingen nam. Men leidt daaruit af dat er geen bijkomend onderzoek nodig was, maar dat is gewoon de daaropvolgende dag gebeurd. Door de omvang – dat mag men niet uit het oog verliezen – heeft men de daaropvolgende dag beslist om bijkomende vorderingen te nemen, schuldig verzuim. Voor mij was dat geen rechtzetting van wat verkeerd was gelopen, maar het was bijkomend vorderen voor iets wat reeds aan de gang was.

Werner Somers (VB): Het is al een hele tijd geleden, zo'n veertien jaar, maar het blijft een vervelende zaak dat beide actoren elkaar tegenspreken. Ik heb er alle begrip voor dat men zich niet alles exact herinnert wie precies het initiatief nam.

Wim De Troy: Uiteindelijk is dat toch irrelevant? Ik mag het nog 100 keer vragen, maar uiteindelijk beslist het parket daar toch over. De experts zullen mij bijtreden: of ik dat al dan niet vraag, het blijft een beslissingsbevoegdheid van het parket. Als het parket beslist, al dan niet op vraag van een onderzoeksrechter, om bijkomende vorderingen te nemen, dan heeft het parket dat beslist. Punt.

Le président: Sur le même sujet, je vous donne la parole, madame De Wit.

Sophie De Wit (N-VA): Wat betreft de saisine en de eerste afstapping, mevrouw Verlinden zei daarnet dat ze het eigenlijk niet eens was met de reikwijdte die werd gegeven aan de saisine. Ze zei dat ze daar vragen bij had. Ze is ook niet ter plaatse geweest. De persmagistraat is wel meegegaan. Was dat gebruikelijk of was dat vreemd?

Wim De Troy: In mijn ogen helemaal niet. Het feit dat hij persmagistraat was staat daar los van. Dat was een toevalligheid. Hij was vaste eerste substituut van het parket, woonde in Mechelen en had heel veel ervaring. Ik had een goede relatie met Jos Colpin en hij heeft mij nooit gezegd dat hij was meegegaan omdat er interne twisten waren binnen het parket. Voor mij was hij daar gewoon omdat hij eerste substituut was en in Mechelen woonde, maar voor de rest is dat interne keuken van het parket. Ik wist trouwens niet dat daar onenigheid bestond. Intern is er beslist dat Jos Colpin zou meegaan en niet Liesbeth Verlinden. Meer was dat voor mij niet. Ik vond het normaal dat Jos Colpin meeging, gelet op zijn ervaring en de gevoeligheid van het dossier.

Sophie De Wit (N-VA): U wist dus ook niet dat er vragen werden gesteld rond hoever de saisine dan reikte?

Wim De Troy: Neen. Achteraf wel, maar op 21, 22, 23 en 24 juni was ik daar absoluut niet van op de hoogte. Ik heb u in het begin gezegd dat de procureur des Konings zelf maar één keer met mij over dat dossier heeft gesproken en dat was op 21 juni. Hij zei mij toen dat hij het in onderzoek zou steken. Voor de rest heeft hij daar nooit meer met mij over gesproken.

Dat is belangrijk, want er is daar een disfunctie aangehaald in verband met de griffier, waarop ik ook graag wil terugkomen.

Le **président:** S'il n'y a plus d'intervention ou de question sur le même sujet, y a-t-il encore des questions adressées à M. De Troy?

Wim De Troy: Ik zou graag willen ingaan op wat u hebt gezegd in verband met de inzage in het dossier, mevrouw, want dat heeft aanleiding gegeven tot wrakingsverzoeken tegen mij.

Ik heb het allemaal opgesomd. Ik kan het zo meegeven. De eerste bladzijde wil ik liever niet meedelen. Ik zal het opnieuw uitprinten en u bezorgen.

De Hoge Raad schrijft op bladzijde 29: "De Hoge Raad stelt vast dat de onderzoeksrechter inzage heeft verleend aan een aantal burgerlijke partijen, terwijl de procureur des Konings beroep heeft aangetekend. Artikel 61ter, § 5, van het Wetboek van strafvordering voorziet nochtans in een opschortende werking ten aanzien van de beschikking van de onderzoeksrechter".

Neen, dat is zo niet gebeurd. Dat was niet 'terwijl'. Zij hebben beroep ingesteld. Ik heb inzage gekregen, voordat. Ik zal u een chronologisch overzicht geven.

De eerste inzage is toegestaan op 15 september. Ik heb de referenties van het karton, de farde, het stuk. Het staat er allemaal bij. Als u wilt, kunt u dat letterlijk gaan nalezen. Die beschikking is meegedeeld aan de procureur des Konings bij kantschrift van 16 september, een dag later, zoals dat altijd gebruikelijk is. De inzage loopt vanaf 4 oktober, want de procureur heeft acht dagen de tijd om beroep tegen een inzage aan te tekenen. Die beroepstermijn is dus verstreken. De inzage loopt. Er is geen beroep van de procureur des Konings. Bij de tweede burgerlijke partij gebeurde hetzelfde. Alleen is het dan op 23 september en 24 september en de inzage loopt vanaf 12 oktober.

Daartegen tekent de procureur des Konings ook geen hoger beroep aan. U zal dat niet terugvinden in het dossier, want er is geen hoger beroep. Het is alleen in de drie volgende gevallen, die nadien komen, dat de procureur op 7 oktober hoger beroep gaat aantekenen, maar op dat moment lopen al de inzagen van de eerste twee.

Ik vind het dus niet correct om mij te gaan verwijten dat ik een hoger beroep van de procureur naast mij neerleg, terwijl het eigenlijk helemaal anders verlopen is.

Bij alles wat ik citeer, zal ik altijd verwijzen naar het karton, naar de onderfarde, naar het stuk, zodat u dat altijd kunt controleren.

Ismaël Nuino (Les Engagés): Monsieur le président, je souhaiterais prendre la parole sur un autre sujet.

Le **président:** Monsieur Van Hecke, voulez-vous prendre la parole sur le même sujet?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Waarom heeft de procureur beroep aangetekend tegen die latere beslissingen tot inzage?

Wim De Troy: Dat zou u aan de procureur moeten vragen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dat zullen we zeker doen.

Wim De Troy: Misschien op verzoek van de procureur-generaal, maar dat is een gissing van mij.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Nee, dat is geen gissing, want waartoe ik wou komen is dat we gezien hebben dat er in de werkkaften boze brieven zaten van het parket-generaal aan de procureur des Konings, met de vraag waarom die hem niet op de hoogte had gebracht dat er inzage was gevraagd. Dat had de procureur niet gedaan en de procureur-generaal verwachtte blijkbaar dat de procureur des Konings dat zou meedelen aan de procureur-generaal. Uw buikgevoel was correct. Dat zijn vragen die we echter moeten stellen aan de procureur-generaal.

Le **président:** M. Van Hecke continue de faire les questions et les réponses!

Sur le sujet suivant, je passe la parole à M. Nuino.

Ismaël Nuino (Les Engagés): Je vais poser la même question que celle que j'ai posée à la personne que nous avons interrogée juste avant. Pour rappel, l'objectif de la commission est aussi

de pouvoir tirer les leçons de ce qui a pu dysfonctionner dans cette enquête. L'un des dysfonctionnements est que cette enquête n'est toujours pas terminée. Comme vous l'avez bien exprimé au début de votre audition, cela fait maintenant près de 14 ans que cette enquête se trouve entre les mains du parquet.

Je me demande comment nous avons pu en arriver à une durée d'enquête anormalement longue. Pendant la période durant laquelle vous étiez en charge de l'instruction, avez-vous pu observer des éléments qui ont mené à une prolongation aussi importante de l'enquête?

Madame Verlinden parlait du nombre important de recours qui ont été intentés par les différentes parties. Êtes-vous d'accord avec elle? Avez-vous d'autres explications? Le fait d'avoir dû tracer des réquisitions complémentaires peut-il avoir eu un impact? Mon objectif est de savoir comment il se fait qu'une enquête qui allait relativement vite au début n'est toujours pas terminée aujourd'hui. Est-ce parce qu'elle a été dans de nombreuses mains? Avec le recul, quel regard avez-vous à ce sujet?

Wim De Troy: Ik kan niet spreken voor het parket, dat de eindvordering moet opstellen in die zaak. Ik kan alleen spreken over de periode waarin ik belast was met het onderzoek. Dat was tot 31 maart 2012. Dat is dus een jaar en negen maanden.

Als mevrouw Verlinden gezegd heeft dat de verschillende hogere beroepen die aangetekend zijn bij de KI, bij Cassatie enzovoort invloed hebben gehad, dan is dat ongetwijfeld zo.

Het was een heel omvangrijk dossier. Het dossier op zich was voor mij meer dan een fulltime taak. Daarnaast had ik nog tientallen andere gerechtelijke onderzoeken lopen. Eigenlijk was dat niet houdbaar. Dat was een zeer groot dossier, met heel veel feiten, waarin gigantisch veel werk verzet is. In de eerste jaren, meen ik, is er zeker geen tijd verloren. Of er nadien tijd verloren is of niet, daar kan ik mij niet over uitspreken. Dat is ook niet aan mij.

Le président: La parole est à M. Aouasti et ensuite à Mme Daems.

Khalil Aouasti (PS): Merci, monsieur De Troy.

Je vais vous poser une question que j'ai posée aussi à Mme Verlinden. On a appris avec stupéfaction, dans le cadre du rapport du Conseil supérieur de la Justice, qu'au niveau du parquet général, pour tracer les réquisitions qui ont mené aux arrêts que l'on connaît, dans la chambre des mises, il y a eu une équipe de magistrats

multiconfessionnelle. Or, votre prédécesseure sur ce siège a dit que, n'ayant pu assister aux travaux de la chambre du conseil, elle ne savait pas ce que cela veut dire, qu'elle le découvrirait et que cela l'avait choquée, etc.

Vous qui avez participé aux travaux de cette chambre, pouvez-vous me dire si c'est usuel? Cela me paraît quand même assez gros. Deuxièmement, avez-vous ressenti d'un côté ou de l'autre, au niveau du parquet d'instance ou du parquet général, qu'il aurait pu y avoir des pressions en fonction de certaines convictions? Troisièmement, avez-vous vu, de manière opérationnelle, l'expression de ces convictions philosophiques et confessionnelles dans le tracé des réquisitions, comme juge d'instruction?

Wim De Troy: Ik had geen contact met het parket-generaal. Ik las in het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie dat het een multiconfessioneel team had samengesteld. Ik kan alleen maar zeggen dat bij mij, in mijn job als magistraat, het confessionele nooit gespeeld heeft. Van een aantal collega's ken ik hun overtuiging, van anderen weet ik het totaal niet. Dat speelt geen rol. Ik denk dat ik goed overeenkom met magistraten van alle gezindten.

Dat mag nooit spelen in de uitoefening van de job van magistraat. In elk geval heeft het bij mij nooit gespeeld. Ik heb nooit de kerk willen treffen of sparen, in welke zin dan ook. Ik wilde gewoon een onderzoek voeren, in de hoop slachtoffers te kunnen helpen. Uiteindelijk is dat anders uitgedraaid.

Dat is het enige dat ik daarover kan zeggen. Voor mij speelt dat niet en mag dat niet spelen.

Khalil Aouasti (PS): Je comprends, mais le problème, c'est que tout le monde a l'air de s'étonner de cela. Tout le monde me dit: "Cela n'aurait pas dû jouer." Et pourtant, cette équipe a été mise en place. À un moment donné, j'aimerais bien comprendre comment et pourquoi cette équipe a été mise en place.

Wim De Troy: Mijnheer Aouasti, ik ben niet verantwoordelijk voor wat het parket-generaal doet.

Khalil Aouasti (PS): Non, non, je ne vous accuse pas. C'est juste une réflexion. Tout le monde semble s'en étonner. Si, à un moment donné, et c'est la question que je vous pose, le parquet général a estimé nécessaire de faire cela, et pour quelle raison, c'est parce qu'il y a eu quelque chose. J'ai du mal à imaginer que le procureur général se dise: "Je vais réunir une équipe

multiconfessionnelle de magistrats" sans qu'il n'y ait absolument rien. Or tout le monde a l'air de dire qu'il n'y avait absolument rien. Alors, pourquoi l'a-t-on fait?

Wim De Troy: Mijnheer Aouasti, het ging wel over een gevoelig dossier, waarover heel veel is geschreven. In de pers zijn wel confessionele standpunten ingenomen. In de pers heb ik tot mijn grote verrassing ook zaken over mij gelezen. Ik heb nooit iets verteld aan de pers. Wat de pers over mij of over het onderzoek heeft geschreven, hebben zij elders gehaald.

Mijnheer Aouasti, ik heb er alleen maar het raden naar. Bij mij heeft dat echter nooit gespeeld.

Le **président:** Mevrouw Daems, c'est sur le même sujet ou c'est sur un autre thème?

Greet Daems (PVDA-PTB): Mijnheer De Troy, ik ben niet helemaal zeker. Ik was immers even afgeleid. Ik meen echter dat de heer Aouasti ook een vraag had gesteld over de KI. Heb ik het fout voor?

Le **président:** C'était plutôt sur l'équipe pluriconfessionnelle.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ah, oké, dan gaat mijn vraag over een ander onderwerp.

Le **président:** Quelqu'un souhaite-t-il intervenir à propos de l'équipe pluriconfessionnelle? Appelons-la comme cela puisqu'elle deviendra visiblement un des fils rouges de notre commission.

S'il n'y a pas de remarque à ce sujet, madame Daems, vous avez la parole pour un autre thème.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik zal eerst nog een vraag stellen over de federalisering van het dossier. In maart 2011 werd het dossier gefederaliseerd. Hoe hebt u dat ervaren? Wat was uw taak eens het onderzoek gefederaliseerd was? Wat waren de gevolgen voor het onderzoek naar eventueel schuldig verzuim van de kerk?

Wim De Troy: Voor mij was dat een logische gang van zaken. Dat lag in de lijn der verwachtingen. Voor mij heeft dat het onderzoek vergemakkelijkt. Het federaal parket kan namelijk ongeveer overal zijn. Ik vond dat dus een goede zaak. De samenwerking met het federaal parket was ook goed. Wanneer we de tweede reeks huiszoekingen gedaan hebben in januari 2012 waren de federale procureur en een federale magistraat ook aanwezig en dat is allemaal vlekkeloos verlopen. Dat was dus een goede zaak.

Uw tweede vraag ben ik even uit het oog verloren.

Greet Daems (PVDA-PTB): Wat was uw taak eens het onderzoek gefederaliseerd was? Wat waren de gevolgen voor het onderzoek naar schuldig verzuim?

Wim De Troy: Dat veranderde an sich niets aan het onderzoek zelf. We konden dat gewoon verderzetten. Het onderzoek naar schuldig verzuim is echter heel moeilijk geworden door de nietigverklaring van de huiszoeking in Leuven van Adriaenssens. Daar waren immers de meeste gegevens om te exploiteren in het kader van schuldig verzuim. Of de zaak nu gefederaliseerd werd of niet heeft daar niets aan veranderd. Die huiszoeking werd immers als eerste nietig verklaard, nog voor Mechelen. Op dat moment wisten we dat het heel moeilijk zou worden. De federalisering van de zaak heeft voor het onderzoek zelf echter eigenlijk niets veranderd.

Le **président:** Quelqu'un souhaite-t-il intervenir sur le même sujet? Un autre thème? M. Somers a demandé la parole. Ensuite, ce sera au tour de M. Weydts.

Monsieur Somers, je vous en prie.

Werner Somers (VB): Mijnheer de voorzitter, ik heb een vraag over een ander onderwerp, namelijk de 445 verdwenen processen-verbaal.

Dat is immers nogal een bizar verhaal zoals dat naar voren komt uit het verslag van de Hoge Raad voor de Justitie. Uiteindelijk zal de verdwijning geen gevolgen hebben voor het onderzoek omdat er duplicaten of kopieën van de originele pv's aan het dossier zijn toegevoegd. Het valt echter niet uit te sluiten dat die meer dan 400 processen-verbaal ergens in handen van derden zijn gevallen. Misschien kan dat vroeg of laat dan wel procedurele gevolgen hebben.

Ik wil het echter even hebben over de omstandigheden waarin die processen-verbaal in 2012 verdwenen zijn. Blijkbaar was uw toenmalige griffier, mevrouw Coppens, destijds met zwangerschapsverlof. Uit het verslag van de Hoge Raad blijkt echter dat zij nog regelmatig langskwam op uw kabinet, wat toch vragen oproept. Ze zou zich in die periode ook nog bemoeid hebben met het dossier Kelk. Mevrouw Coppens zou op een gegeven moment een aantal zakken hebben klaargezet met persoonlijke spullen om mee te nemen naar huis. Daarin zouden ook de 445 verdwenen processen-verbaal gezeten hebben.

De nieuwe griffier, die ondertussen was

aangesteld, beweert echter dat zij nooit betrokken is geweest bij het dossier. Zoals ik zei was mevrouw Coppens namelijk nog steeds bezig met de zaak.

Mevrouw Coppens zou ook kort na de ontdekking van de verdwijning van de pv's volgens de nieuwe griffier gebeld hebben naar haar levensgezel, de procureur des Konings van Brussel. Dat roept toch heel wat vragen op, ook bij de Hoge Raad voor de Justitie die het heeft over een mogelijke schending van het beginsel van de scheiding van functies en een risico op beïnvloeding.

Ik heb daarover eveneens een aantal vragen.

Wat is uw mening over de precieze omstandigheden waarin die processen-verbaal verdwenen zijn? Was er inderdaad sprake van een risico op de schending van het beginsel van de scheiding van functies en beïnvloeding? Waarom hebt u niet eerder maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat dat risico werd tegengegaan en dat mevrouw Coppens tijdens haar zwangerschapsverlof niet langer kon bezig zijn met die zaak? Is het ook niet vreemd dat u op een bepaald ogenblik de procureur des Konings verzoekt, die dus de levensgezel is van mevrouw Coppens en rechtstreeks betrokken was bij de verdwijning van de pv's, een opsporingsonderzoek in te stellen naar de verdwijning van die pv's? Dat roept toch heel wat vragen op?

Daarbij aansluitend, wat is er precies gebeurd met dat opsporingsonderzoek? De Hoge Raad vermeldt immers uitdrukkelijk in zijn verslag dat men heeft kunnen achterhalen wat er nu juist is gebeurd met dat opsporingsonderzoek.

Hetzelfde geldt trouwens voor een klacht die u zou hebben neergelegd tegen uw opvolger, mevrouw Calewaert, wegens belaging. Wat hield die klacht in? Hoe was uw verstandhouding met uw opvolger? Welke gevolgen heeft die mogelijk zeer slechte verstandhouding met mevrouw Calewaert gehad voor het verdere verloop van het onderzoek?

Graag enige duiding bij dat complex van feiten in verband met de verdwijning van de processen-verbaal.

Wim De Troy: U hebt heel wat vragen gesteld. Ik weet niet of ik ze allemaal zal kunnen onthouden en beantwoorden. Ik zal mijn best doen.

Werner Somers (VB): Ik zal ze u in herinnering brengen.

Wim De Troy: Oké, daar reken ik op.

Eerst en vooral vind ik de voorstelling van zaken met betrekking tot mevrouw Coppens heel erg, want in plaats van er dankbaar voor te zijn dat ze kwam helpen, wordt haar dat nu verweten. Ik begrijp dat niet goed. Daarnet heb ik gezegd dat het dossier Kelk een mammoetdossier was, meer dan een fulltime opdracht. Daarnaast had ik nog tientallen andere dossiers lopen waarin ik ook moest werken met gedetineerden, met dringend te nemen maatregelen. Ik zat met een gigantisch zwaar kabinet. Ik kreeg een griffier – ik kom daar straks op terug – die qua capaciteiten en motivatie, en ik houd het beleefd, nul was. Daar zat ik. Dan was ik blij dat mijn griffier, die in zwangerschapsverlof was, bereid was om af en toe een handje te komen toesteken. Die situatie nu afschilderen als een probleem van scheiding van dit en dat, begrijp ik niet zo goed.

Ik wil eens te meer enig inlevingsvermogen vragen voor hoe het er in de praktijk aan toe ging. Dus, ja, dat mevrouw Coppens kwam klasseren en een aantal dingen kwam doen, nogmaals ik was daar heel blij mee.

Ik begin stilaan een beetje moe te worden. U had verschillende vragen gesteld.

De vraag naar wat er is gebeurd met die verdwenen pv's moet u niet aan mij stellen. Ik weet het niet. Ik was er niet meer. Ik heb ook gelezen in het dossier dat griffier B dat op 11 april, denk ik, ontdekt en gemeld heeft aan mijn opvolger, mevrouw Calewaert. Zij heeft daarvan een Pro Justitia opgemaakt en heeft eigenlijk een soort onderzoek gevoerd naar hoe ik mijn kabinet beheerde.

Ik wist van niets. Begin april worden die feiten zagezegd ontdekt. Mei, juni, juli... Een aantal maanden later kreeg ik een aangetekende brief van mevrouw Calewaert, waarin ik in gebreke werd gesteld om uitleg te geven bij de pv's. Excuseer mijnheer, maar ik wist niet waarover het ging. In gebreke worden gesteld door iemand over verdwenen pv's. Wat heb ik gedaan? Ik heb onmiddellijk mijn voorzitter aangeschreven met de vraag waarover het precies ging. Ik heb dus onmiddellijk geantwoord, niet aan mevrouw Calewaert, maar aan onze voorzitter. Ik heb onmiddellijk gezegd dat als er iets was verdwenen, dat dat moest worden onderzocht.

Ik heb dus een klacht ingediend. Waar kan ik anders een klacht indienen dan daar waar de feiten zijn gebeurd, met name in Brussel, dus bij de procureur des Konings in Brussel? Ik kan geen klacht indienen bij een andere instantie. Het is niet de procureur des Konings zelf die het

opsporingsonderzoek heeft gevoerd, maar de eerste substituut.

U hebt me nog vragen gesteld, maar u moet me helpen.

Voorzitter: Sophie De Wit.

Président: Sophie De Wit.

Werner Somers (VB): Ik had ook gevraagd naar wat er met uw klacht tegen mevrouw Calewaert wegens belaging is gebeurd en wat er is voortgekomen uit het opsporingsonderzoek dat door die substituut, door het parket is gevoerd.

Wim De Troy: Van dat opsporingsonderzoek is er volgens mij niets voortgekomen. Ik denk dat de federale procureur gevraagd heeft het erbij te laten, omdat hij de zaak zou voorleggen aan de KI. Op dat moment was dat onderzoek dus eigenlijk in zekere zin zonder voorwerp.

Ik was het een beetje beu. Ik heb inderdaad een klacht ingediend tegen mevrouw Calewaert om aan te geven dat het zo niet langer kon. Mij na een aantal maanden in gebreke stellen, mij iets aanwrijven waarvan ik niets wist...

Een paar jaar later ben ik het gaan opzoeken. Ik wist eigenlijk niet meer dat ik die klacht had ingediend. Ik heb toen de toenmalige procureur-generaal aangeschreven met de vraag om de klacht te laten vallen. Het hoefde niet meer voor mij. Ik wilde die bladzijde omdraaien. Het was toch al lang geleden, daar zou niets meer van komen.

Werner Somers (VB): U was toch nog onderzoeksrechter ten tijde van het verdwijnen van de processen-verbaal?

Wim De Troy: Nee, toen niet meer.

Werner Somers (VB): Tevreden dat de oude griffier nog bleef werken aan het dossier, want de nieuwe griffier was ondermaats. U was dus toch nog in functie als onderzoeksrechter toen die processen-verbaal verdwenen.

Wim De Troy: Dat wordt gezegd, maar daar heb ik geen enkel bewijs van. Ik heb het verdwijnen van die pv's nooit meegemaakt. Ik heb daar voor het eerst kennis van gekregen eind juli.

Werner Somers (VB): De oude griffier is toch niet gebleven nadat u uw mandaat als onderzoeksrechter niet had verlengd? Hoe kan het dan dat de nieuwe griffier de oude griffier naar de procureur des Konings, die tevens ook haar partner is, hoort telefoneren? Dat is toch tegenstrijdig?

Wim De Troy: Dat moet u aan griffier B vragen. Wij zijn geconvoceerd door de KI, die uitspraak heeft gedaan over de regelmatigheid van het onderzoek met betrekking tot het verdwijnen van die pv's. Het loutere feit dat de procureur des Konings niet op die zitting was uitgenodigd, is voor mij al een bewijs dat er geen geloof werd gehecht aan het verhaal van griffier B. De KI heeft gewoon voortgedaan en gesteld dat de eensluidende kopieën gevoegd zijn, waardoor er zich geen probleem meer stelde.

Ik betwist trouwens de visie van de Hoge Raad dat de beslissing van de KI over de regelmatigheid nog altijd ten gronde zou kunnen worden betwist. De experts kunnen daar misschien meer duiding over geven. Mijns inziens is het echter zo dat als de KI oordeelt dat de opgeworpen onregelmatigheid – ik spreek hier voor alle duidelijkheid alleen over het verdwijnen van de pv's – niet weerhouden wordt en dat het dossier op dat vlak volledig is, dan is dat voor mij afgesloten en dan kan dat achteraf niet meer in vraag worden gesteld indien de zaak nog ten gronde zou voorkomen. Ik spreek echter onder uw controle. Er zijn uitzonderingen, maar ik denk niet dat die hier van toepassing zijn.

Werner Somers (VB): Kan het nog gevolgen hebben als die processen-verbaal toch nog ergens opduiken? (...)

Wim De Troy: Op de vraag of die pv's ooit nog zullen opduiken kan ik geen antwoord geven.

Werner Somers (VB): (...)

Wim De Troy: Ik wil nog een ding zeggen.

In het verslag van de Hoge Raad staat letterlijk: "Onderzoeksrechter 1 betreft griffier B niet bij het onderzoek Kelk." Dat stoort mij. Natuurlijk heb ik haar daarbij betrokken, ik moest wel, want ik had haar nodig. Ik kon niet zonder griffier. Zij vergezelde mij bij de huiszoeken in januari 2012. Het loutere feit dat zij verklaarde niet bij dat onderzoek te zijn betrokken volstond voor de Hoge Raad om dat affirmatief op te nemen in het verslag. Als ik dat vergelijk met al dat gedoe met de op 24 juni aanwezige pers, waar men ondanks de stukken toch in de voorwaardelijke wijs bleef schrijven, dan stoort mij dat des te meer. Uiteraard heb ik haar bij het onderzoek betrokken, voor zover ze gemotiveerd was om eraan mee te doen. Ik moest echter inderdaad veel zelf doen.

Axel Weydts (Vooruit): Mevrouw Calewaert stelde het verdwijnen van die pv's drie weken na haar aanstelling vast en stelde daarover een proces-verbaal op. Vervolgens wachtte ze echter drie maanden om u daarover te contacteren en te

interpelleren. Dat verwondert mij wat. Kunt u dat verklaren? Misschien moet ik het voor alle duidelijk aan mevrouw Calewaert vragen, maar kunt u verklaren waarom zij drie maanden wachtte vooraleer u daarover te contacteren?

Wim De Troy: Ik heb daar geen verklaring voor. Ik heb gezegd dat mijn relatie met haar vanaf de eerste dag slecht was en dat dit nooit invloed heeft gehad op mijn werk. Toen zij op een bepaald moment zulke dingen in mijn schoenen wilde schuiven, heb ik echter gereageerd door een klacht in te dienen. Zoveel jaren later en zoveel jaren ouder zou ik zulke dingen niet meer doen. U zult haar moeten vragen waarom ze dat zo heeft gedaan.

Axel Weydts (Vooruit): Dat zullen we zeker doen.

Waarom hebt u niet rechtstreeks aan mevrouw Calewaert geantwoord? Uw brief van de voorzitter van...

Wim De Troy: Ik vond die brief van Calewaert zo ongepast, aangezien ze mij daarmee letterlijk in gebreke stelde, terwijl ze mijns inziens niet de bevoegdheid had om dat te doen. Daarom heb ik mijn voorzitter daarbij betrokken en heb ik een klacht ingediend bij de procureur des Konings.

De **voorzitter:** Mijnheer Weydts, u kunt deze vraag aan mevrouw Calewaert stellen. Zij heeft daarnet toegezegd naar deze commissie te komen.

Collega's, zijn er nog vragen over hetzelfde thema?

Axel Weydts (Vooruit): Ik wil nog even terugkomen op het inzagerecht dat u aan de burgerlijke partijen hebt gegeven.

Het is ons opgevallen dat u hun op 15 september dat inzagerecht hebt verleend. Op diezelfde dag antwoordde u aan onderzoeksrechter Calewaert dat het niet mogelijk was om het Comité P toegang te verlenen tot de dossiers omdat die nog onder embargo stonden. Ik begrijp niet goed waarom u geen toegang tot die dossiers verleende aan Comité P, maar wel inzage verleende aan de burgerlijke partijen, de slachtoffers. Heb ik iets niet goed begrepen aan die tijdlijn? Kunt u daar meer uitleg over verschaffen?

Wim De Troy: Voor mij gold het embargo voor derden. Burgerlijke partijen die partij in de zaak zelf waren, kregen inzage. Dat is voor mij een groot verschil.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): De reden waarom wij een onderzoekscommissie hebben opgericht en de reden waarom u hier bent, is omdat

het dossier bijna vijftien jaar na de initiële huiszoeking en de opstart van het dossier nog steeds niet behandeld kan worden voor de rechter ten gronde. Hebt u, met uw ervaring binnen Justitie, een verklaring voor het feit dat deze zaak na vijftien jaar nog altijd niet voor de rechter is gekomen? Is het onderzoek volgens u normaal verlopen? Of is het niet normaal verlopen?

Wim De Troy: Dat zijn inderdaad moeilijke vragen. Het is voor Justitie in het algemeen moeilijk om grote dossiers te behandelen. Zijn we daarvoor uitgerust? We zien in andere grote mammoet-dossiers dat daar dikwijls een probleem is. Dat is een kwestie van hoe Justitie is georganiseerd en hoe ze grote en heel grote zaken aanpakt en tot een goed einde brengt. Heeft dit dossier een normaal verloop gekend? Ik kan me persoonlijk niet uitspreken over eventuele invloeden. Wat druk betreft, herhaal ik dat druk op mij geen invloed heeft, maar op andere... Volgens mij heeft men zich altijd gebaseerd op regels uit het Wetboek van strafvordering. Het is niet aan mij om uit te maken of die regels correct zijn toegepast of niet. Het Wetboek van strafvordering is in die zin gevolgd, dat het altijd is aangevoerd en op een bepaalde manier is toegepast. Voor de rest...

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): U zegt "op een bepaalde manier". Wilt u daarmee zeggen dat het soms niet op die manier is toegepast?

Wim De Troy: Neen, ik weet dat er kritiek is. Het is ook een moeilijke opdracht voor de Hoge Raad voor de Justitie, want het gaat over een lopend dossier. De Hoge Raad voor de Justitie zegt in het begin dat het geen uitspraak heeft te doen over en zich niet moet mengen met de inhoud van een arrest. Dat is inderdaad zo, maar aan de andere kant zegt de Hoge Raad wel dat er in bepaalde arresten bepaalde artikels verkeerd zijn toegepast. Dat is een heel moeilijke oefening. Ik kan die ook niet maken.

Het is ook een beetje eigen aan onze rechtsstaat dat, als er een bepaalde uitspraak is, we ons eraan houden, zeker als de uitspraak definitief is geworden. Natuurlijk mag men daar kritiek op hebben. In de rechtsleer gebeurt het eigenlijk constant dat men kritisch is over uitspraken en ook over definitieve uitspraken. Dat is maar goed ook, maar men moet zich daar aan houden. Ik kan u daar verder eigenlijk niet mee helpen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Als antwoord op mijn eerste vraag of er in uw verleden druk is uitgeoefend, hebt u geantwoord van niet, want het helpt ook niet. Maar u hebt heel kort iets gezegd: "behalve de zaken die niet goed verlopen waren", waarbij u verwees naar de arresten van de KI. Hebt

u dat aangevoeld als een rem in het normale verloop van ...?

Wim De Troy: Ik heb gezegd dat die arresten van de KI voor mij het enige zijn die het verloop van het onderzoek beïnvloed hebben. U zult niet verwonderd zijn als ik zeg dat ik niet blij was met die arresten, zeker met een arrest waarin letterlijk wordt gezegd dat ik moedwillig nietige huiszoekingen heb verricht. Ik was daar niet goed van, maar ik moet dat aanvaarden. Voor de rest was het niet aangenaam om die arresten te lezen, maar we hebben voortgedaan.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Als ik me niet vergis, bent u eenmaal aanwezig geweest op een zitting van de KI, waarbij u werd uitgenodigd?

Wim De Troy: Op de allereerste zitting van 6 augustus was ik aanwezig.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik ken de regels niet zo goed, maar had u ook kunnen of moeten uitgenodigd worden bij de latere zittingen van de KI, of is er net correct gehandeld door u niet uit te nodigen?

Wim De Troy: De KI hoeft me niet uit te nodigen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Maar de KI kan dat wel?

Wim De Troy: De KI kan het.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Doet de KI het normaal wel?

Wim De Troy: Het gebeurt heel uitzonderlijk dat de KI in een lopend gerechtelijk onderzoek de onderzoeksrechter uitnodigt om toelichting te geven. In principe is het de procureur-generaal die verslag uitbrengt in plaats van de onderzoeksrechter.

Ismaël Nuino (Les Engagés): Madame la présidente, pendant l'enquête particulière du CSJ, lors de la première demande de récusation, ayant eu lieu le 20 octobre 2010, il est noté qu'il n'y a pas eu de juge d'instruction entre le 20 octobre 2010 et le 29 novembre 2010. Je crois qu'il y a une erreur à ce sujet. Est-il possible qu'il ait fallu plus d'un mois pour désigner un nouveau juge d'instruction?

Je lis ici et je me rends compte à la lecture qu'il n'y a pas eu de juge d'instruction entre le 20 octobre 2020 et le 29 novembre 2020 et il ne comprend pas que le parquet ait dû s'adresser au président du tribunal à ce sujet le 26 novembre 2010. S'agit-il d'une erreur dans l'enquête? Pourriez-vous préciser si, à cette époque, il y a eu un long laps de

temps entre le passage du dossier entre vous-même et votre remplaçante?

Wim De Troy: Ik moet toegeven dat ik het dossier opnieuw zou moeten lezen, maar op het moment dat er een verzoek tot wraking tegen mij is ingediend, mag ik niets meer doen en stelt de voorzitter een nieuwe onderzoeksrechter aan om het onderzoek voort te laten lopen op vordering van de procureur. Mij is bijgebleven dat het niet heel lang heeft geduurd, maar ik zou het moeten nakijken. Op dat ogenblik weet ik wel dat..., want Calewaert is al aangesteld om mij te vervangen tijdens de wrakingsprocedures. Zij had het dossier ook niet, want het dossier was op dat ogenblik nog altijd weg.

Ismaël Nuino (Les Engagés): Ma question concerne le délai de manière générale avec le fait qu'une commission a été mise en place au sein même de l'Église, avec la commission Adriaenssens, qui est ensuite arrivée entre les mains de la Justice et du parquet.

Votre travail en tant que juge d'instruction a-t-il été complexifié par la mise en place de cette commission et cette méthode de fonctionnement entre le parquet et une instance au sein de l'Église? D'une manière plus large, le travail de l'instruction judiciaire a-t-il été complexifié? Ma question est excessivement large mais quelles leçons pouvons-nous tirer sur le fait d'avoir choisi cette option avant que les faits se déroulent ainsi?

Wim De Troy: Daarover heeft die bijzondere commissie in 2010-2011 aanbevelingen gedaan. Mevrouw de voorzitter maakte ook al deel uit van die commissie, als ik mij niet vergis.

De voorzitter: Zo grijs ben ik inderdaad al.

Wim De Troy: Ik kan enkel herhalen wat ik daarover gezegd heb in het begin. Dat was een regeling tussen het openbaar ministerie en die bijzondere commissie. Die bijzondere commissie van de Kamer heeft zich daarover gebogen en een rapport geschreven. Ik, als onderzoeksrechter, was daartoe niet gebonden. Dat stond buiten elke betwisting en dat heeft op zich ook nooit problemen opgeleverd. Het loutere feit op zich dat ik naar die commissie ben gegaan, is niet aangevochten geweest door het feit dat daar een protocol was. Dat is nooit een reden geweest.

De voorzitter: Wenst iemand nog aan te sluiten op dit thema? (Nee)

Axel Weydts (Vooruit): Ik heb nog een vraag over de wrakingsperiode. U zei zelf ook dat mevrouw Calewaert niet veel onderzoeksdaaden kon stellen.

Wim De Troy: Dat heb ik niet gezegd!

Axel Weydts (Vooruit): U zei dat ze niet over het dossier beschikte. Op 14 januari liet het parket echter weten dat het originele strafdossier nog altijd bij het parket-generaal lag, maar dat zij een maand eerder wel al een kopie van het dossier had ontvangen. Dat is toch vreemd? Ze stelde dat ze niets kon doen omdat ze niet over het dossier beschikte, maar het parket antwoordde dat het originele dossier daar inderdaad nog lag, maar dat ze een maand eerder al een kopie had gekregen.

Of is dat ook iets dat ik aan mevrouw Calewaert moet vragen?

Wim De Troy: Ik stel inderdaad voor dat u dat aan mevrouw Calewaert vraagt.

Axel Weydts (Vooruit): Ik begrijp het.

Christoph D'Haese (N-VA): Ik wil het ook even hebben over die wraking, omdat dat belangrijk is voor een ander aspect dat we moeten onderzoeken.

Een magistraat die in eer en geweten zijn of haar werk probeert te doen, herinnert zich wel wanneer er een significant wrakingsverzoek tegen hem of haar wordt ingediend. Ik denk dat men dat onthoudt, als normaal, redelijk en voorzichtig magistraat. Er is in het dossier een magistraat X die we nog zullen horen. Die heeft driemaal gezeteld, terwijl hij vroeger in identieke of vergelijkbare omstandigheden al was gewraakt. Wat denkt u daarover?

Wim De Troy: Ik zal daar niet op antwoorden. Ik heb mij niet uit te spreken over een collega.

Christoph D'Haese (N-VA): Dat begrijp ik. Ik moet de vraag echter aan iemand stellen. Ik zal ze ook aan iedereen stellen.

Wim De Troy: Aan de experts.

Christoph D'Haese (N-VA): Ik stel u de vraag individueel, niet dat het gevolgen kan hebben.

Waartoe ik wil komen is het volgende. Ik wil eigenlijk dat iemand ervan getuigt dat een magistraat die gewraakt wordt, uit zelfreflectie, de reflex zou moeten hebben om ... Ik zal het aan u vragen. Stel dat u gewraakt wordt, in identieke omstandigheden, zou u dan zetelen?

Wim De Troy: Ik wil daarop antwoorden, maar u mag dat niet zien als een kritiek op iemand anders.

Ik zou mij zoiets herinneren, ja.

Christoph D'Haese (N-VA): Dat wou ik horen.

De voorzitter: Zijn er nog vragen over datzelfde thema of een ander thema? (Nee)

Ik veronderstel dat u allen wacht tot u over de nota van de heer De Troy zult beschikken. Dat betekent dat we u misschien nogmaals zullen uitnodigen na lezing van uw nota, mijnheer De Troy. Er rest mij nog enkel u te bedanken voor uw komst en voor de uiteenzetting en de antwoorden die u hebt gegeven.

Collega's, we zien mekaar vrijdag terug. Houd de agenda in het oog, want er komen trouwens nog steeds toezeggingen binnen, wat belangrijk is voor uw voorbereiding.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 17.43 uur.

La réunion publique de commission est levée à 17 h 43.

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Wim De Troy